Investește în oameni!
Proiect co-finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenție 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor și încurajarea inițiativelor partenerilor sociali și societății civile"
Titlul proiectului: „Inițiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundația – "MULTIMEDIA – pentru democrația locală"

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Fundația Multimedia pentru Democrație Locală

21 mai 2013

„Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României"

Fundația "Multimedia pentru democrație locală"
București, sector 1, Str. Ion Câmpineanu nr. 20, mezanin,
nr. înreg. 19/15.05.1995, C.I.F. 7609486,
tel/fax:+4021 315 13 82, tel. +40746 295 087, +40744 487 347,
anny.blas@gmail.com, dan.sultanescu@gmail.com

www.infopolitic.ro

INIȚIATIVĂ PENTRU SOCIETATEA CIVILĂ

CERCETARE SOCIOLOGICĂ

| PRINCIPALELE CONCLUZII |

Material realizat de experții implicați în cadrul proiectului, în coordonarea lui Vlad Achimescu

Organizatori:

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

10 CONCLUZII IMPORTANTE

1. **Societatea românească este una tradițională, în continuare, chiar la 5 ani de la integrarea în UE.**
2. **Românii au mai degrabă valori de supraviețuire - nu valori de autorealizare și de status.**
3. **Profilul civic în România este unul neparticipativ, patriarhal, depărtat de cel occidental.**
4. **Participarea comunitară este insuficient de dezvoltată.**
5. **Cetățenii sunt disponibili pentru participare și informare, dar nu participă efectiv și nu sunt suficient de informați.**
6. **Există, în România, o ruptură semnificativă între social și politic.**
7. **România este o veritabilă "republică electorală". O țară în care doar participarea electorală este ridicată. Participarea comunitara, civică și politică – la cote mult mai mici.**
8. **Nu există mai multe Românii. Diferentele dintre regiuni nu se regăsesc în profilul de participare civică. Chiar dacă economic și social există "două Românii", din perspectiva participării civice – România este uniformă.**
9. **Regiunile sunt omogene – diferențele majore vin din caracteristici socio-demografice. Elementele care stimulează participarea – apartenența la clasa de mijloc, educația, vârsta, genul.**
10. **Tinerii sunt, în România, o generație confuză: vor participare, dar nu participă efectiv.**

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

CULTURA PARTICIPATIVĂ

Cultura civică în accepțiunea sa clasică este definită ca atribut al unei colectivități și nu doar al indivizilor care o compun, construit de-a lungul istoriei și având o rată foarte lentă de schimbare. Ea presupune un grad ridicat de implicare a cetățeanului în viața publică, favorizată de existența
(1) unui consens social asupra legitimității instituțiilor politice,
(2) a unui nivel ridicat de toleranță pentru pluralitatea politică, prin respingerea conflictelor politice și orientarea către rezolvarea lor pașnică,
(3) a sentimentului colectiv al competenței politice,
(4) a încrederii reciproce și colaborării interpersonale frecvente.

S-a considerat că simpla dezvoltare economică nu este suficientă pentru apariția și mai ales pentru menținerea unui sistem democratic, că ea trebuie susținută de o cultură civică larg răspândită în populație.

Cultura civică reprezintă un tip de cultură politică participativă, care conține elemente de cultură politică dependentă (atitudinea pasivă de „guvernat" - așteptarea ca instituțiile statului să funcționeze corect indiferent de implicarea cetățeanului) și parohială (tradiționalism, punerea interesului propriu și al familiei înaintea celor comunitare), dar aduce un plus de democrație printr-un interes și o capacitate mai ridicată a cetățenilor de control al acțiunilor statului. Elementul cheie este competența civică, credința larg răspândită că oricine poate influența deciziile care se iau la nivel central sau local.

Rolul cetățenilor este unul dublu: de influențare și susținere a actorilor politici atunci când aceștia iau decizii importante și benefice pentru colectivitate, dar și de contestare a acestora când agenda publicului și cea a politicienilor nu corespund. Cetățenii dintr-o țară bogată în cultură civică au suficientă încredere în funcționarea instituțiilor încât să nu permită alunecarea liderilor către populism sau autoritarism, dar și un spirit critic dezvoltat care le permite să identifice potențialele breșe din sistem (corupție, clientelism, cheltuirea nejustificată) și să acționeze concertat pentru astuparea lor (prin presiune la adresa guvernanților).

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Încrederea în instituții și prezența ridicată la vot erau privite cu 50 de ani în urmă în țările democratice din occident drept indicatori cheie ai suportului difuz pentru democrație, adică susținerea unui sistem politic democratic indiferent de atitudinea față de partidul aflat la putere.

În ultima perioadă, s-a constatat însă o scădere a prezenței la urne, dar și a chiar în țările cu o cultură civică altădată exemplară, precum SUA sau Marea Britanie. Unii politologi consideră că a avut loc un fenomen global de dezangajare politică ce afectează funcționarea democrațiilor – vizibilă prin declinul participării cetățenilor în formele clasice de organizare politică (partide și sindicate), în timp ce alții sunt mai puțin îngrijorați, arătând că partidele politice au fost construite pe o serie de clivaje (bazate pe diferențele dintre clasele sociale) care în prezent nu mai există în rândul populației, care nu a devenit mai apatică, ci s-a reorientat spre forme de participare precum protestele non-sindicale, în special în probleme precum drepturile omului sau ecologie, dar și spre activism în societatea civilă. Siguranța financiară oferită de statul bunăstării a produs o mutare dinspre valori care pun accentul pe supraviețuire către valori ale exprimării de sine, care implică o participare socială mai individualizată/personalizată, comparativ cu grevele sau mitingurile politice din trecut. Astfel, vocea cetățeanului se aude mai puternic decât înainte în statele din occident, în pofida scăderii interesului pentru politica de partid.

Beneficiile participării în asociații voluntare sunt multiple, atât pentru individ cât și pentru societate în ansamblu, susțin o serie de sociologi de orientare comunitariană. Participarea în asociații ajută oamenii să dobândească o serie de competențe transferabile, dar și să își sporească nivelul de încredere în ceilalți, să își diversifice rețeaua personală de oameni cunoscuți (care îi pot ajuta de exemplu să își găsească o slujbă mai bună). Încrederea și participarea se întăresc reciproc: creșterea încrederii produce un nivel și mai ridicat de colaborare, care la rândul ei produce încredere. La nivel social, sectorul non-guvernamental ocupă un spațiu intermediar între familie, stat și piață, putând să compenseze în cazul eșecurilor acestor instituții și să constituie o importantă plasă de siguranță pentru cei aflați în nevoie. Chiar și atunci când nu au un scop caritabil (de exemplu asociații ale diferitelor hobby-uri), ele au un scop benefic prin implicarea membrilor în luarea deciziilor și prin promovarea relațiilor orizontale în locul celor strict ierarhice. Participarea este însă inegală, fiind de obicei mai redusă în rândul grupurilor defavorizate. Evidențierea condițiilor și a factorilor care pot conduce la creșterea numărului cetățenilor care participă și a nivelului acestora de implicare poate fi utilă atât pentru creatorii de politici publice cât și pentru conducătorii asociațiilor și fundațiilor care doresc să recruteze noi persoane.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Adepții teoriilor dependenței de cale insistă pe ideea că nivelul ridicat de participare civică din țările dezvoltate este rezultatul secolelor de colaborare comunitară (de exemplu breslele din Evul Mediu), încât nicio politică publică, oricât de bine intenționată nu poate construi în câțiva ani o cultură participativă care necesită în mod normal efortul cumulat a zeci de generații și o situație economică stabilă pe o perioadă lungă de timp. În special în situația țărilor din Europa de Est, se argumentează că eforturile din trecut au fost anulate de sistemul represiv comunist, care a generat în rândul populațiilor incompetență civilizatorie, sub forma unor mecanisme de adaptare care includ lipsa de respect pentru lege, neîncrederea în autorități sau limbajul dublu, prin care s-a creat un spațiu public al minciunii, un climat al suspiciunii și o cultură a muncii simulate, toate acestea având ca efect atomizarea sau revenirea parohialismului.

Alte voci consideră că nu este imposibilă stimularea unei culturi participative în țări precum România dacă se introduc anumite legi sau forme instituționale și funcționarea acestora este monitorizată și evaluată periodic. Această ipoteză respinge existența unor culturi politice omogene și imune la schimbare, considerând că introducerea unor noi condiții sau recompense poate produce noi adaptări în direcția colaborării interpersonale.

Unul din scopurile fondurilor structurale acordate de Uniunea Europeană este dezvoltarea societății civile și a economiei sociale. Autorii acestui proiect nu neagă puterea obișnuinței asupra comportamentului uman, nici existența unor factori din trecut care inhibă participarea, dar își propun să exploreze căile prin care acestea pot fi depășite.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

ÎNTREBĂRILE LA CARE RĂSPUNDE CERCETAREA

1. **Care este nivelul culturii participative în România? Există un singur tip de cultură sau mai multe? Care sunt clivajele principale – generațional, rezidențial, cultural, etnic?**

2. **Care sunt caracteristicile principale ale culturii participative din România în plan comunitar, civic și politic?**

3. **Cum poate fi crescut nivelul participării sociale și politice? Care sunt factorii inhibatori, dar cei care favorizează participarea**

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

TIPURI DE PARTICIPARE

După cum am văzut, participarea la viața publică poate lua mai multe forme. În tabelul de mai jos am enumerat categoriile de participare măsurate în ancheta sociologică.

	Non-politică		Politică		
	Comunitară	Civică	Electorală	Politică	
Intensitate mică	Discuţii despre comunitate cu prietenii Participare în cadrul bisericii Ajutor dat vecinilor	Participare informală non-comunitară	Vot în alegeri locale Vot în alegeri generale sau prezidenţiale	Discuţii politice cu prietenii Activism online – bloguri, comentarii pe forumuri Semnarea unor petiţii	
Intensitate mare	Participare în organizaţii comunitare (religioase, universitare, de economie socială)	Participare în organizaţii civice, ecologice, profesionale, sportive, culturale	Vot la referendumuri şi pentru Parlamentul European	Clasică Susţinerea unor candidaţi în campanii Apartenenţa la un partid politic Candidatura în alegeri	Neconvenţională Participarea la proteste organizate (demonstraţii, boicoturi,)

Au fost luate în calcul două criterii, principalul fiind <u>distincția dintre participare politică și non-politică</u>. Prima se referă la contactul direct dintre cetățeni în vederea realizării unor acțiuni comune care nu vizează direct mediul politic, în timp ce a doua se referă la o raportare a cetățenilor la mediul politic, fie prin dezbateri, vot, proteste sau sprijin în campania electorală.

Al doilea criteriu este <u>intensitatea participării</u>. Discuțiile politice cu prietenii sau pe forumurile de pe internet pot fi la limită considerate forme de participare la sfera publică, ca și diverse forme nesistematice de ajutorare a vecinilor sau a nevoiașilor. De partea cealaltă, participarea în asociații, fundații sau partide politice necesită un nivel mai ridicat de cultură participativă, ca și votul la referendumuri sau pentru Parlamentul European, care de obicei nu reprezintă o miză directă pentru cetățeanul fără prea multe cunoștințe politice.

A treia distincție separă în rândul acțiunii non-politice **participarea comunitară** - o combinație de cultură politică parohială și participativă cu accent pe prima, deci o colaborare informală sau formală între membrii unei comunități teritoriale, religioase sau de muncă mai degrabă închise (prin asociații religioase sau de ajutor comunitar, cooperative și case de ajutor reciproc) - de **participare civică** – colaborare informală sau formală în cadrul unor comunități de interes mai degrabă decât teritoriale (de exemplu în asociații civice, ecologice, culturale, sportive, filantropice sau profesionale). Separarea dintre civic și comunitar este necesară datorită profilurilor diferite ale participanților în cele două tipuri de organizații.

Participarea politică poate fi separată în **participare electorală** – simpla prezență la vot la diferite tipuri de alegeri și **participare politică propriu-zisă**, care la nivel redus de intensitate ia forma simplelor discuții politice cu prietenii, în timp ce la nivel ridicat de intensitate presupune susținerea activă a unor candidați în campania electorală (prin participarea la mitinguri), apartenența la un partid politic sau prezența activă la mișcări de protest.

Numim **cultură participativă** ansamblul de norme, atitudini și orientări, interiorizate de o parte semnificativă a cetățenilor unei țări, care inițiază și susțin intenția de participare socială în toate formele descrise anterior și care se concretizează în colaborarea dintre aceștia de pe poziții de egalitate în vederea rezolvării unor probleme de interes comunitar sau social.

Mai mult accent va fi pus pe evidențierea formelor susținute de participare – ca voluntar în asociații, ca membru sau simpatizant al unor partide sau ca protestatar.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

INDICELE PARTICIPĂRII

Pentru a putea permite comparații între regiuni dar și între medii de rezidență, generații sau grupuri de statut am construit câte un indice pentru fiecare din cele patru tipuri de participare, care nu se referă strict la gradul de participare, ci și ansamblul de factori presupuși să îl determine. Această abordare holistă permite reducerea erorilor datorate simplei măsurări a participării la nivel comportamental.

Astfel, pentru fiecare tip de participare putem vorbi de trei elemente constitutive:

A. **Atitudini, cunoștințe și percepții** care favorizează apariția comportamentului

B. **Orientări** spre comportament, manifestate prin intenția de a îl urma, precum și comportamente cu un cost redus în direcția respectivă (informale, nesistematice, de scurtă durată)

C. **Comportamente** cu un cost ridicat de resurse (bani, timp, prestigiu), cu acțiune pe termen lung, în special pe cale instituțională

Indicii au fost construiți la nivel regional, fiecare putând lua **valori între 0 și 100**. Dacă toate persoanele dintr-o regiune ar avea caracteristicile urmărite, regiunea ar obține o valoare de 100, dacă nicio caracteristică nu ar fi prezentă la niciunul din membrii săi, regiunea ar obține valoarea 0.

Prezentăm pe scurt câteva caracteristici ale celor patru indici. Mai multe detalii se regăsesc în anexă.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

1. O persoană cu un nivel maxim al **participării comunitare** ar trebui să aibă încredere în oameni și o atitudine favorabilă implicării individului în comunitate, să întrețină relații de întrajutorare cu rudele sau cu vecinii, să discute frecvent cu prietenii despre proiecte locale și să participe sau să aibă intenția de a participa ca voluntar în asociații comunitare împreună cu oameni percepuți ca similari.

   ***Participarea comunitară**, tradițională, caracterizată prin legături comunitare mai strânse și concretizată în participarea în asociații tradiționale (religioase, o parte din cele umanitare) sau ale economiei sociale (cooperativele și CAR-urile) obține un **scor național de 35 din 100**. Ea este mai des întâlnită în NE (unde toate componentele au valori mai mari), dar și NV, unde întâlnim doar componenta de participare în asociații ca voluntar, ca și în Centru. În sudul țării participarea este destul de redusă, la fel ca și intențiile de participare în viitor. Educația are o influență puternică asupra participării reale sau potențiale mai ales în SV, unde un nivel mai ridicat al educației ar aduce și o participare comunitară mai consistentă. În NV creșterea nivelului educației nu ar influența prea puternic acest aspect. Generațiile tinere sunt mai puțin înclinate spre participarea civică, mai ales în sudul țării, doar în vest atitudinile acestora fiind similare cu cele ale persoanelor trecute de 30 de ani. Ne așteptăm deci ca acest tip de participare să scadă în majoritatea regiunilor dacă educația sau necesitățile nu îi împing pe tineri în această direcție.*

2. O persoană cu un nivel ridicat al **participării civice** ar trebui să aibă încredere în oameni, o orientare către grupuri secundare (prieteni, colegi de la locul de muncă), la care să apeleze în caz de nevoie, să fie tolerant față de alte culturi, religii sau etnii, să aprecieze pozitiv organizațiile non-guvernamentale și să participe sau să își dorească să participe ca voluntar la asociații și fundații deschise

   Participarea civică, caracterizată prin atitudini cosmopolite, de încredere, toleranță și dorință de ajutorare (a oricui, nu doar a celor apropiați sau asemănători), precum și de credința în cauze naționale sau globale (de pildă ecologia), de contacte frecvente cu grupurile secundare, de încredere în societatea civilă și în cele din urmă de dorința sau chiar acțiunea de a participa activ în cadru organizat (prin asociații deschise precum cele culturale, civice, profesionale, ecologice sau sportive) **obține un scor național de 30 din 100**. Ea este mai frecventă în Centru, București-Ilfov și Sud-Est și mai puțin prezentă în Sud. La nivel atitudinal (încredere în oameni și în societatea civilă, sociabilitate) zona capitalei este liderul, însă la nivel participativ Centrul și Nord-Vestul țării conduc. Intenții mai serioase de a participa găsim și în Sud-Est și Nord-Est. Educația este un factor important de creștere a nivelului participării, în special în Centru și NE (unde creșterea este de aproape 50%), în București participarea nefiind mult mai ridicată în rândul celor cu studii superioare. Tinerii participă mai des decât cei mai în vârstă, mai ales în regiunea Sud-Muntenia. Ne așteptăm deci ca o creștere a nivelului educațional să aducă și o creștere a participării civice mai ales în NE și Centru. Înlocuirea generațiilor ar putea de asemenea crește nivelul participării în special în Sud, Nord-Vest, Vest sau București. Zona civică este singura unde participarea tinerilor este mai mare, deci singura cu un potențial real de creștere în viitorul apropiat.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

3. O persoană cu un nivel ridicat al **participării electorale** ar trebui să aibă încredere în alegeri, să se informeze des despre candidaturi și programe politice, să cunoască regulile electorale, să aibă o opinie politică formată, să participe în mod regulat la toate tipurile de scrutin și să intenționeze să participe și în viitor, procesul votului producându-i un sentiment de datorie împlinită sau de satisfacție

   ***Participarea electorală**, caracterizată prin atitudini pozitive față de sistemul electoral (încredere, satisfacție, interes), un nivel înalt de cunoaștere a candidaților și a sistemului electoral, precum și de o participare frecventă la procesul electoral în toate formele sale și de o intenție de a participa și în viitor, **obține un scor național de 57 din 100**, cel mai înalt din toate scorurile construite. Cel mai înalt nivel al acestui tip mai degrabă pasiv de participare se găsește în Nord-Est, Sud, Sud-Est, Sud-Vest, niveluri mai scăzute în Vest, Centru, NV și București-Ilfov. Atitudini mai pozitive găsinm în NE și în S, mai puțin în NV, Centru și Vest. Intenții de participare mai consistente găsim în NE, SE și S, cei din NV și Centru fiind mai puțin dispuși să voteze în viitor. Din trecutul participărilor Bucureștiul reiese drept zona cu cel mai mic nivel. Un nivel mai mare de educație nu crește foarte mult apetitul pentru alegeri, exceptându-i pe locuitorii din zona Centru. Generațiile mai tinere sunt mai puțin dispuse să voteze, indiferent de regiune indexul fiind cu 22% mai mic în rândul lor. Este de așteptat ca schimbarea calitativă a educației (mai multe ore de cultură civică) să crească nivelul participării, altfel există riscul ca nivelul participării să scadă de la un scrutin la altul.*

4. O persoană cu un nivel ridicat al **participării politice** pune politica în topul priorităților personale, definindu-se din punct de vedere politic și având cunoștințe avansate despre sistemul politic autohton. Aceasta se simte confortabilă și liberă să discute cu oricine despre politică și o face în mod frecvent, considerând că poate influența decizia politică prin implicarea sa, care se concretizează în candidaturi, participări la evenimente politice, marșuri de protest, sau susținerea unor candidați.

   Participarea politică, caracterizată printr-o importanță mare acordată politicii, prin informare frecventă și autopoziționare ideologică, prin discuții frecvente pe teme politice în grupurile primare și secundare, prin dorința de a participa la campanii electorale, mitinguri politice sau de protest și mai ales prin participarea efectivă ca membru de partid sau ca protestatar **obține un scor național de 32 din 100**. Ea prezintă valori mai mari în București, în special în dimensiunea atitudinală și de participare la proteste, precum și în SV, unde participarea (sau dorința de participare) politică este cea care diferențiază. În Vest domină participarea la proteste, în timp ce în NE orientările sunt mai puternice. Educația crește interesul oamenilor pentru politică din perspectivă acțională, mai ales în NE și în Centru și mai puțin în București, unde educația contează mai puțin. Tinerii sunt, cu excepția regiunii Vest mai puțin atrași de mediul politic, în special în NE, dar și în S, SV și București. Este de așteptat o scădere a mobilizării politice în viitor dacă nivelul mediu al educației va rămâne constant. Lipsa încrederii în mediul politic este principala cauză, diferențele regionale fiind secundare în raport cu încrederea românilor în funcționarea actualului sistem.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

CARACTERISTICI GENERALE ALE POPULAȚIEI

Datele sugerează un nivel destul de înalt de omogenitate a culturii participative în țară, atât pe regiuni, cât și pe medii de rezidență. Nu este vorba de o societate cultural monocromă, întrucât există și subculturi participative (una pentru generația tânără, alta pentru clasa de mijloc), care vor fi analizate în secțiunile următoare. În această secțiune ne referim la tendințele generale la nivel național. Principalele caracteristici observate sunt următoarele:

1. **Societatea romanească este organizată tradițional**. Încrederea și relațiile de solidaritate sunt construite tradițional, conservator, in maniera concentrică. Familia si rudele sunt în centru în ceea ce privește încrederea și rezolvarea problemelor (86% declară că familia este prioritară), urmează prietenii (cu valori și opinii politice similare) și apoi instituțiile locale (poliția, primăria). Instituțiile centrale și persoanele străine de comunitate se găsesc într-o zonă a neîncrederii și a suspiciunii. Cele mai credibile instituții sunt cele traditionale - biserica si armata (ambele cu un nivel de încredere de peste 70%). Religia este importantă pentru 4 din 5 români. Religiozitatea este mai degrabă trăită la nivel personal și conduce mai rar la participare socială, doar 23% dezvoltă relații sociale frecvente în cadrul bisericii, 15% fiind membri în asociații religioase. Identitatea locală este pregnantă pentru mai mult de jumătate dintre români. Este posibil ca nivelul credinței (și în special a practicii religioase) să fie mai redus, însă percepția unor puternice norme pro-religioase să inhibe afirmarea fără echivoc a ateismului sau agnosticismului, considerate tabu. Cu siguranță, în rândul tinerilor există un declin al orientării către religie, care ar putea însă fi un efect al vârstei și nu unul al generației.

2. **O parte semnificativă a României are poate fi desrisă drept o societate închisă.** Participarea în afara familiei și a comunității imediate este scăzută. Există o neîncredere generalizată (90% nu consideră că se poate avea încredere în cei mai mulți dintre oameni), precum și o excludere a altor grupuri etnice, rasiale sau religioase de la interacțiunile sociale (două treimi dintre români ar prefera să nu aibă un vecin care este evreu, musulman, maghiar, sau rom, mai ales ultima categorie). Patru din zece români observă existența unor conflicte etnice sau religioase în societate. Chiar și în cadrul aceluiași grup etnic și religios, viața în comun este descrisă ca una conflictuală (șase din zece consideră că există conflicte având ca bază vârsta, educația sau situația economică). Îngrijorător este că această percepție este mai prezentă în rândul generațiilor mai tinere, ceea ce pune la îndoială însăși ideea de solidaritate. Românii discută chestiuni politice cu prietenii lor, dar mai puțin de jumătate consideră că pot discuta aceste chestiuni cu persoane cu opinii diferite și 25% ar prefera să nu aibă vecini cu alte opinii politice. Cu toate acestea, nu există puternice mișcări populare extremiste care să promoveze restrângerea drepturilor anumitor cetățeni.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

3. **Relațiile extra-familiale sunt valorizate și utilizate ca intermediari în relația cu instituțiile de aproximativ jumătate din populație.** Prietenii sunt importanți în sine pentru patru din cinci români, în jumătate din cazuri aproape la fel de importanți ca și familia, însă doar jumătate dintre ei interacționează în mod frecvent cu aceștia. Când se întâlnesc, spațiul public și cel politic sunt de cele mai multe ori prezente în discuțiile lor. În rândul celor care au un loc de muncă, există o relaționare extra-profesională în 33% din cazuri. Prietenii și alte cunoștințe sunt utilizați ca resurse în relația cu instituțiile (primăria, judecătoria, poliția sau spitalul) de patru din zece români. De asemenea, rolul legăturilor slabe în obținerea unui loc de muncă pentru cei mai tineri de 45 de ani pare a fi funcțional în 40% din cazuri. Interacțiunea dintre cetățean și stat se realizează destul de des prin intermediari aflați în poziții cheie.

4. **Românii afișează mai degrabă valori de supraviețuire decât valori de autorealizare / exprimare de sine.** Ținând cont de nivelul scăzut de bunăstare subiectivă (60% se consideră într-o situație de sărăcie sau la limita sărăciei), 6 din 10 persoane consideră că statul ar trebui să fie responsabil pentru bunăstarea cetățeanului, nu individul. Exprimarea sinelui are loc în grupurile apropiate și mai puțin în spațiul public. Doar o minoritate (sub 10%) au o activitate intensă online și sub o cincime au semnat o petiție în ultimul an. De asemenea, percepția unui sistem corupt crește cererea pentru un lider puternic, care să „facă ordine". Nivelul de încredere în poliție este mai mare decât în presă sau ONG-uri. Aceste valori nu au un impact decisiv asupra definiției populare a democrației; asigurarea unui nivel de trai decent de către stat este văzută drept caracteristica principală a democrației de doar o cincime, majoritatea alegând libertatea de exprimare. În eventualitatea unei perioade prelungite de creștere economică, este de așteptat să aibă loc o tranziție către valorile expresive (cum s-a întâmplat în Vestul Europei în ultimii 50 de ani), mai ales în contextul unui contact direct sau mediat de internet, din ce în ce mai frecvent, cu idei și persoane din occident. Deși se pune preț pe exprimarea liberă, stiluri de viață alternative, precum homosexualitatea sunt tolerate de maxim 3 din 10 români.

5. **Profilul național este mai degrabă unul neparticipativ.** Cu excepția participării electorale (o activitate mai degrabă pasivă, care presupune un efort redus din partea cetățeanului) care depășește valoarea de mijloc a indexului (mult mai redusă în rândul tinerilor), celelalte tipuri de participări au valori reduse oprindu-se la nivelul de 30. Peste trei sferturi iau în considerare opțiunea votului la următoarele alegeri (interesul este însă mai redus în cazul alegerilor pentru Parlamentul European). Pe plan civic, dacă 40% sunt membri într-o organizație nonguvernamentală, 30% realizează acțiuni de voluntariat (mai mult în asociații religioase decât civice sau ecologice), și doar 5% participă cu frecvență săptămânală. Pe plan politic, o persoană din 5 a participat la campanii electorale, fie prin strângerea de semnături, împărțirea de pliante sau participarea la marșuri de susținere a candidaților (însă acest tip de participare nu este întotdeauna lipsit de beneficii financiare). Doar 16% dintre români au participat la o demonstrație legală de protest (însă nici acestea nu sunt mereu acțiuni independente de voința liderilor sindicali).

6. **Chiar având toate premisele participării, probabilitatea de a o face este destul de scăzută.** În rândul persoanelor mai predispuse la participare (vârstă medie, absolvenți de studii superioare cu un nivel ridicat de toleranță, cu o puternică identitate europeană, având multe contacte sociale la care apelează des, consumatori media și internet, având încredere în ONG-uri și sentimentul propriei competențe civice), probabilitatea de a participa ca voluntar în asociații sau fundații este sub 50%.

7. **Paradoxală este, in acelasi timp, impresia de disponibilitate mai ales pentru participarea civica și participarea la mișcări de protest**. Intenția de a participa este mult mai ridicată decat participarea efectivă. Doi din trei români care nu participă ca voluntari în asociații sau fundații doresc să o facă, în special în organizații umanitare, civice sau ecologice. Jumătate dintre cei care nu au participat la un protest își doresc să participe. Trebuie avut în vedere că perioada în care a fost realizat studiul a coincis cu o frecvență mai ridicată a protestelor sociale, astfel că este probabil ca valorile pentru intenția de participare să reprezinte un maxim. Intenția de participare politică este ceva mai redusă: la fiecare patru oameni care nu au protestat, unul intenționează să o facă în viitor.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

8. **Există o normă puternică a participării comunitare care nu se fructifică în contextul unui climat de neîncredere și a unei oferte slabe din partea societății civile.** Intenția ridicată de participare în organizații voluntare este o manifestare a normei participării comunitare - 97% din români sunt de acord că oamenii ar trebui să se implice mai mult în comunitatea locală. Chiar dacă nu au toți în mod real această opinie, procentul arată cel puțin că normele pro-comunitare sunt considerate un comportament dezirabil. Neparticiparea poate fi explicată de indisponibilitatea resurselor (financiare sau de timp), de lipsa ofertei (a contactelor care să îi introducă în viața asociativă), de anticiparea eșecului în cazul încercării de a participa (datorată fie unor experiențe trecute, fie tocmai din cauza lipsei de experiență). Toate acestea trebuie puse în contextul în care încrederea în persoane diferite și nivelul toleranței acestora sunt minime. Sentimentul că majoritatea oamenilor încearcă să profite de pe urma bunăvoinței altora este prezent la aproape trei sferturi dintre români, la fel și credința că oamenii își urmăresc întotdeauna propriul interes. Apare astfel o disonanță cognitivă în rândul potențialilor activi între impulsurile altruiste datorate normei neconștientizate și percepția unei culturi individualiste, egoiste, al unui amoralism familial neasumat de fiecare, dar presupus în rândul celorlalți. Oamenii ar fi interesați să participe, dar puțini sunt dispuși să facă primul pas.

9. **Participarea informală are un nivel mai ridicat decât cea instituțională** – În plus față de motivele enunțate anterior, lipsa de încredere în organizațiile nonguvernamentale (66%) înclină balanța în direcția participării informale. Aproximativ 40% declară că au colaborat cu persoane din comunitate în chestiuni de interes comun. O proporție similară declară că apelează la ajutorul prietenilor și cunoscuților în situații de nevoie. Eficiența acestor acțiuni în planul dezvoltării sociale poate suferi datorită lipsei de organizare conferite de un cadru formal și a concentrării pe interese individuale. În zona politică, cea mai răspândită formă de participare informală este încercarea de a influența opiniile politice ale celorlalți. Jumătate din români se angajează frecvent în discuții despre problemele locale sau despre politică cu prietenii și cunoștințele. Aproximativ 2 din 10 oameni declară că au încercat să convingă prietenii să voteze cu un anumit candidat în alegeri.

10. **În ceea ce privește politica, cetățenii se informează, dar nu sunt informați.** Interesul pentru politică are un nivel destul de ridicat, în special în anii electorali (șase din zece oameni se declară interesați de alegerile parlamentare). Acesta se manifestă atât pasiv, urmărind evenimentele în mass-media (4 din 5 persoane se informează săptămânal), cât și activ, în discuțiile cu prietenii (în jumătate dintre cazuri). Cei care urmăresc zilnic mass-media au un nivel aproape dublu de cunoștințe politice. Vârsta, genul și nivelul de educație influențează consumul media. Patru femei tinere cu educație primară din zece urmăresc săptămânal știrile. În rândul celor mai în vârstă și a celor cu studii liceale, indiferent de gen, raportul este de la 6:10 până la 9:10. Efectele informării sunt vizibile: 82% dintre persoanele care se informează zilnic au identificat corect numele primului ministru față de doar 50% dintre cei care nu urmăresc evenimentele politice, și acest lucru în condițiile schimbării de două ori a deținătorului acestei funcții în decursul cercetării. Cu toate acestea, aproape jumătate dintre consumatorii zilnici de media politică nu au identificat corect numele președintelui senatului. Mai gravă este slaba cunoaștere a mecanismelor instituționale ale democrației. Mai puțin de jumătate din Români au răspuns că Parlamentul este principala putere legislativă sau că președintele Consiliului Județean este ales direct de populație. Procentul de răspunsuri greșite este ridicat chiar și în rândul consumatorilor dedicați de informații politice. Oamenii pot identifica politicieni, dar sunt destul de neinformați în ceea ce privește regulile politice. Mass media fac puține eforturi de educare a publicului cu privire la normele democratice. Nu este de mirare că încrederea în lideri politici are aproape întotdeauna valori mai mari decât încrederea în instituții.

11. **Există o ruptură a mediului social de cel politic.** Suportul difuz pentru instituțiile democratice atinge niveluri minime: Mai puțin de unul din cinci români declară că au încredere în Președinție, Guvern, Parlament și partide politice. Criza de credibilitate a partidelor, prezentă și în Occident, este și mai puternic vizibilă în România. Pluripartidismul este ales drept cea mai importantă caracteristică a democrației de doar 5% dintre cetățeni. La nivel de suport specific, nouă din zece oameni erau la momentul realizării cercetării sceptici că acțiunile Guvernului urmăresc interesul public. Pentru fiecare român foarte mulțumit de calitatea democrației din țară există 40 de români foarte nemulțumiți.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

12. **Democrația nu este în pericol, există norme puternice de susținere a unui sistem democratic.** Datele de la punctul anterior, precum și precizarea că mai mult de jumătate dintre români ar prefera un lider hotărât unei conduceri pluraliste pot stârni temeri cu privire la viabilitatea acestei forme de guvernare. Cu toate acestea, există suficiente elemente care sugerează contrariul. Există un sprijin cvasigeneral pentru consensul politic (83% sunt de acord că este preferabil ca politicienii cu opinii diferite să cadă în cele din urmă de acord). Deși există reticiențe în a purta discuții politice cu persoane de alte orientări (mai degrabă pentru că sunt considerate inutile decât din teama de a nu afecta relațiile sociale), nu există un partizanat exacerbat care să favorizeze dezvoltarea unei conduceri autoritare (dovadă și fluctuațiile în scorurile principalelor partide de-a lungul anilor). Există și o puternică normă a participării la alegeri – cu toate că cifrele participării s-au redus față de valorile din anii '90 și aproape 9 din 10 persoane se declară nemulțumite de alegerile politice din România, întotdeauna intenția declarată de participare, deși cu puternice fluctuații, rămâne la valori mai ridicate decât participarea efectivă (la momentul realizării studiului 76% dintre români afirmau că vor participa cu siguranță la vot, în timp ce procentul real a fost de puțin peste 40%). De asemenea, aproape 90% dintre ei își amintesc că au participat la alegerile prezidențiale din 2009, însă cifra reală a fost mult mai mică, ceea ce arată că există un stigmat social asociat cu admiterea neparticipării, idee susținută de procentul ridicat al celor care declară că au un sentiment de datorie la ieșirea de la urne (66%), ceea ce sugerează că românii nu sunt dispuși să renunțe la dreptul de a vota dacă ar obține mai multă siguranță financiară. Opțiunea pentru extrema stângă sau extrema dreaptă are un nivel foarte restrâns (sub 5%). Libertatea de exprimare este văzută ca principală caracteristică a democrațiilor. Astfel, în imaginația politică a românilor, este probabil ca idealul liderul hotărât să fie axat pe lupta anticorupție și nu pe autoritarism sau restrângerea drepturilor personale, fără ca acesta să nu fie la rândul lui supus amenințării votului negativ la scrutinul popular în caz de abuzuri. În plus, încrederea în Uniunea Europeană (atunci la un nivel de 47%) este de mulți ani peste încrederea în instituțiile politice naționale, deși în scădere constantă după aderarea din 2007.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

13. **România are o cultură politică dependentă – oamenii se raportează la politică mai curând ca supuși decât ca cetățeni.** Lipsa unei participări politice mai intense este justificată de majoritatea indivizilor prin credința fatalistă că participarea este inutilă sau aproape inutilă: 85% consideră că autoritățile arareori țin cont de părerea cetățenilor, în timp ce 3 din 4 persoane nu consideră că au puterea de a influența deciziile politice la nivel național. Toate aceste atitudini prezintă puține diferențe regionale sau de clasă socială. Dezamăgirea este generalizată. Cu toate acestea, managementul personal al nemulțumirii duce destul de rar pe calea creerii de noi mișcări politice sau a revigorării celor vechi (doar 8% se declară membri de partid și alți 13% iau în considerare posibilitatea de a se înscrie) sau a contestării autorităților prin mișcări sociale de durată sau proteste spontane. Retragerea completă în relațiile de familie (parohialism) și ignorarea politicii sunt de asemenea strategii destul de rar utilizate, ținând cont de interesul sporit al celor trecuți de 30 de ani față de politică, de interacțiunea cu instituțiile administrative locale și de dispoziția de a vota. Soluția pare a fi un conformism manifestat prin tolerarea aranjamentelor instituționale actuale, din care poate fi extras un profit personal pe termen scurt. Acesta este dublat de contestarea clasei politice în conversațiile private (mai puțin în manifestări publice) și de participarea la vot ține loc de strategie de adaptare. Schimbarea puterii după fiecare mandat de patru ani la termen fără utilizarea alegerilor anticipate și fără mișcări sociale violente observată în ultimii 10 ani întărește această idee. Oamenii se așteaptă ca instituțiile să le rezolve problemele, dar rareori pun presiune pe aceste instituții pentru a obține ceea ce își doresc.

14. **Românii au profiluri ideologice ambigue, adesea contradictorii.** Există mai multă variație în privința opțiunilor politice ale românilor decât în modul în care sunt evaluate instituțiile politice. Jumătate din români nu au suficiente informații pentru a se putea plasa pe o axă tip stânga-dreapta. Dintre cei care o fac, distribuția este una echilibrată, ușor mai mulți spre dreapta, mai ales în București. Duelul dintre stat și privat rămâne indecis în rândul cetățenilor, care sunt pentru piața liberă (90% în favoarea competiției), dar își doresc diferențe mai mici între venituri (60%) și o responsabilitate pentru propria viață împărțită cu statul. Oamenii au multe incertitudini cu privire la calea de urmat și acestea fluctuează în mod frecvent. Opinia despre proprietatea privată a variat de la 60% în favoarea mediului privat la aceeași proporție în favoarea statului din februarie până în mai. Nu există o legătură puternică a plasării pe axa politică și a opiniilor privind piața liberă: cei de dreapta susțin în aceeași măsură ca cei declarați de stânga proprietatea de stat sau cea privată. Nici conflictul dintre o democrație consensuală și una justiționară nu este rezolvat în mod satisfăcător, după cum am văzut la un punct anterior. Incoerența opiniilor exprimate de politicieni, dar și de jurnaliști se reflectă și în percepția pe care o are populația.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

15. **Competența civică locală este mai ridicată decât cea națională.** Alienarea față de politica de la București nu se regăsește în totalitate în cazul relaționării cu primăria sau cu instituțiile administrative locale, ceea ce nu surprinde ținând cont că două treimi dintre români afișează o identitate locală sau regională. Încrederea în primărie și poliție se află în segmentul 40 - 50%. Spre deosebire de votul pentru parlament, votul pentru primar este în mai mare măsură un vot pozitiv. Cunoașterea mai în detaliu a situației de la primărie, posibilitatea de a interacționa direct cu instituția, efectul mai clar al politicilor locale, precum și sentimentul unui control mai mare asupra deciziilor luate la acest nivel explică discrepanța. Unul din trei români consideră că are... un nivel ridicat de competență civică locală, adică ar putea exercita o influență semnificativă asupra instituțiilor și politicienilor din localitate. Natura acestei influențe nu este însă precizată. Ea ar putea avea loc prin mijloace legitime (proteste, petiții), semi-legitime sau ilegitime (utilizarea rețelelor sociale, mită). Ținând cont de indicatorii analizați anterior, al doilea tip de influență, bazat pe relații de putere (verticale) și nu de colaborare (orizontale) pare a fi mai probabil în cele mai multe dintre cazuri. În mediul rural, încrederea și competența civică sunt mai ridicate, dar nu cu mult.

16. **Comparatiile internationale arata cum cultura participativa romana este evident diferita de cea din tarile occidentale, confirmand teoriile. Romania - o tara ceva mai patriarhala,** cu accent pe religie, familie, munca. Incredere mica in oameni, toleranta scazuta fata de alte catogorii sociale. Prietenii, timpul liber, chiar politica - nu la fel de importante ca in statele occidentale. Tot mai putin - participare la organizatii religioase, participarea la activitati sportive sau artistice, participarea sindicala. Participare la proteste - sub media europeana (cu exceptia Bucurestiului). Abordarile sunt extreme: in timp ce considera politica ca fiind mai putin importanta decat state occidentale importante, romanii au impresia ca pot influenta decizia politica mai mult decat occidentalii din democratii consolidate. Abordarea extrema se vede si in teme economice - atitudini mai libertariene decat in Europa (fata de prioritatea privata), dar promotoare e egalizarii veniturilor. Din nou, Bucuresti/Ilfov tinde sa semene cu Occidentul, in timp ce restul regiunilor sunt mult mai patriarhale. Romania seamana mai mult cu statele vecine (in special Polonia), si repeta trasee cu state care au intrat recent in UE (Spania si Grecia). Repere ale unei culturi civice de tip patriarhal se regasesc adanc in cele mai multe regiuni de dezvoltare - si constituie provocari pentru viitor.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

17. **Media si modul de reflectare a participarii civice, la nivel regional. Am constatat o corelatie intre reflectarea actiunilor de tip civic si gradul de dezvoltare a media din cele 8 regiuni de dezvoltare**. Cea mai mare parte a informatiilor (aproape 40%) vine dinspre regiunea Bucuresti-Ilfov, la mare distanta urmand regiunea Sud-Vest (13%), si apoi celelalte (in principal cele din zona de Nord-Vest si Vest). A doua concluzie - activitatile civice cele mai reflectate sunt cele legate de venituri si conditii de munca (la distanta foarte mare fata de temele urmatoare - educatie, mediu). Interesant e ca tema veniturilor e mai importanta pentru restul tarii decat pentru Bucuresti - analiza ne arata oricum o relatie intre dezvoltarea economica a regiunilor si tipul de subiect reflectat preponderent. Si aici constatam ca nu exista diferenta majore intre regiuni cu privire la agenda (Bucuresti-Ilfov are insa o abatere de la medie, fiind mai putin extrem in a sustine doar teme legate de venituri). A treia concluzie - cele mai reflectate subiecte civice - actiunile sindicale (47%), urmate de actiunile ONG-urilor (25%), si de alte activitati (ale patronatului, institutiilor publice, presei etc). Si asta in contextul in care, in perioada analizata, nu am avut actiuni sindicale de amploare.

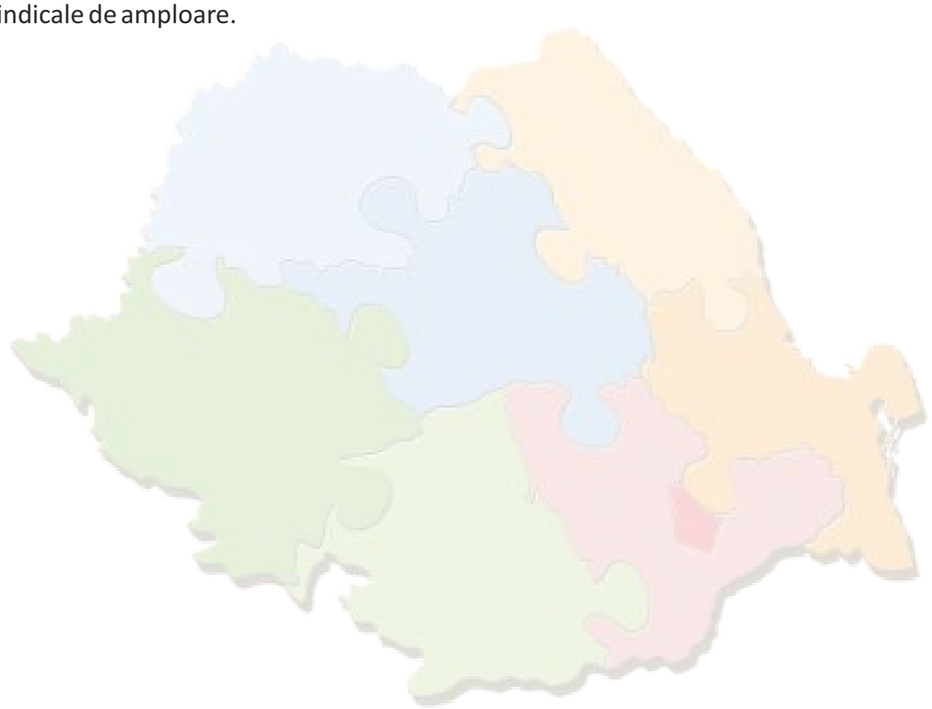

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

IPOTEZE – SCHIMBAREA GENERAȚIILOR, CELE DOUĂ ROMÂNII

Există o singură cultură participativă, ale cărei manifestări pot fi observate în rândul majorităților românilor, sau există diferite tipuri de clivaje? Au locuitorii din urban și cei din rural aceeași cultură politică? Există o separare între clase sociale ? Au generațiile tinere altă cultură participativă decât generațiile mai vechi? Utilizând indicii participării descrişi anterior, vom încerca să răspundem la aceste întrebări.

Utilizând doar valoarea medie a indicelui putem pierde informații importante. De exemplu, dacă jumătate dintre români nu au niciun semn de cultură a participării și cealaltă jumătate le au pe toate, indicele ar fi 50. Dacă toți românii ar avea jumătate din caracteristici, indicele ar fi tot 50. De aceea, utilizăm în paralel cu media și grafice ale răspândirii valorilor indicelui (la nivel individual) în populație.

În interpretarea graficelor, trebuie ținut cont de trei aspecte:

1. **Poziția față de valoarea critică 50** – dacă majoritatea cazurilor se află la stânga, cultura este mai degrabă neparticipativă, dacă este la dreapta, este mai degrabă participativă
2. **Numărul de cupole** arată numărul de tipuri diferite de culturi participative
3. **Răspândirea** – cu cât cazurile sunt mai răspândite (cupole mai late), cu atât cultura este mai puțin omogenă

Indicele culturii comunitare are o valoare medie de 35, care sugerează o participare slabă. Linia roșie de pe graficul din stânga ne arată că într-adevăr, majoritatea persoanelor au valori între 0 și 50 ale indicelui. Există însă o a doua categorie, mai redusă numeric și mai puțin coerentă, cu media la aproximativ 85, care prezintă valori ridicate la majoritatea sub indicatorilor. Astfel, putem vorbi de o cultură dominantă a neparticipării sau a participării circumspecte și una mult mai redusă ca amploare a participării comunitare frecvente, care este însă destul de eterogenă (o parte se implică doar formal, alții doar informal, alții doar la nivel de discuții.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Indicele culturii civice are o valoare medie de 30. Această cifră ascunde însă faptul că, pe lângă cultura dominantă neparticipativă (cupola mare albastră din stânga), există o subcultură a participării, cu media la valoarea de 80. Aceasta este mai unitară decât cea a participării comunitare și mai clar despărțită de cultura dominantă. Astfel, există un grup mare de persoane suspicioase față de persoane nefamiliare, cu încredere mică în societatea civilă și participare minimă și un alt grup mai deschis, mai tolerant și mai dispus să participe în asociații voluntare.

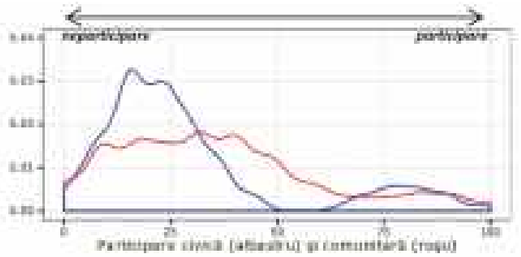

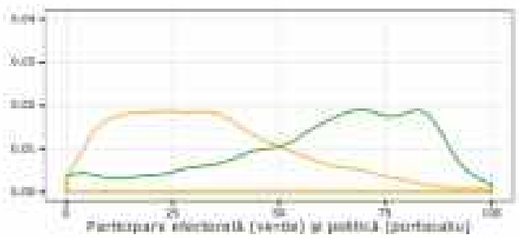

Notă: *Pe orizontală sunt scoruri ale indicilor de participare, pe verticală sunt procente: cu cât liniile sunt la o înălțime mai mare, cu atât sunt mai mulți oameni care primesc acel scor.*

Indicele culturii electorale are o valoare medie de 57, ceea ce sugerează o participare ridicată. Graficul verde arată că într-adevăr, majoritatea persoanelor se plasează peste valoarea de 50 (cei mai mulți aproape de valoarea de 75), dar există multă variație în această parte superioară. Majoritatea românilor participă într-un fel sau altul, dar gradul în care participă diferă. Cei care nu participă nu par a fi grupați în jurul unei anumite valori. Nu există o categorie izolată de discursul electoral, există doar o implicare mai redusă.

Indicele participării politice are o valoare de 32. Distribuția participării politice (convențională sau neconvențională) este în oglindă față de cea a participării electorale. Majoritatea persoanelor se află la un nivel scăzut (în jur de 25), existând un grup important care are un nivel minim de implicare în politică. După valoarea de 40, numărul celor mai implicați devine din ce în ce mai mic. Nu există individul 100% politic (care să aibă și un nivel de cunoștințe politice ridicat, și o atitudine pozitivă față de politică, implicare în campanii, dar și în proteste). O minoritate a populației este preocupată și se ocupă cu adevărat de politică.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

A. Există două Românii ? Cultura participativă în funcție de mediul de rezidență și de clasa socială

Există o credință larg răspândită că urbanul și ruralul reprezintă două lumi distincte, care intră rar îm contact, având astfel tipuri diferite de culturi. În teoria sociologică clasică, tradiția și comunitatea sunt considerate a fi mai importante în rural, pe când independența individuală apare mai importantă în orașe, unde normele sociale sunt mai greu de impus la nivel comunitar. Indivizii din rural sunt mai asemănători între ei decât cei din urban și resping în mai mare măsură modurile de viață care nu se inspiră din tradiție. Este cazul și în România post-aderare? Datele arată mai degrabă că nu.

1. **Două tipuri de agregare socială, o singură cultură**. Diferențele între culturile participative dintre urban și rural sunt neglijabile. Mediile indicatorilor pentru participare civică, electorală și politică sunt aproape identice. Graficul din stânga arată o suprapunere aproape perfectă a culturilor din rural, urban mic (sub 100.000 locuitori) și urban mare, în special în privința participării electorale. Subcultura participării comunitare intense este doar ușor mai ridicată în rural, dar departe de a defini tot mediul. Încrederea în oameni nu este mai ridicată în rural, întâlnirile cu prietenii sunt tot la fel de dese și apelul la rude în caz de ajutor la fel de frecvent. Nici valorile sociale nu diferă foarte mult, doar religia jucând un rol mai important în rural. Cultura neparticipării civice și sucultura participării sunt apropiate: proporția de membri și de voluntari în organizații nu este foarte diferită. Raportarea la politic este tot una negativă, cu o încredere doar puțin mai ridicată în instituțiile politice centrale sau în intențiile bune ale Guvernului. Nivelul cunoașterii instituțiilor politice este apreciat similar, ca și anticiparea eșecului oricărei tentative de influențare a guvernanților. Locuitorii din rural nu sunt mai asemănători între ei decât cei din mediul urban (lățimea cupolelor din grafice are aceeași dimensiune). Ipoteza unui mediu rural izolat nu este susținută, deși bunăstarea economică este mai redusă. Spațiul de rezidență este mai puțin important acum decât cu câteva decenii în urmă. Informarea din mass-media (în special televizorul) se află la același nivel în orașele mari față de satele mici, ca și interesul în politică. În plus, migrația temporară în străinătate pentru muncă este un fenomen mai întâlnit în zonele rurale. În acest fel, valorile modernității sunt accesibile și celor din mediul rural.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

2. **Diferențele care există sunt explicabile prin deficitul de educație sau prin vârsta mai înaintată.** Unul din patru locuitori din rural este extrem de intolerant față de alte religii, rase sau etnii, în comparație cu doar unul din zece locuitori din orașele mari. Homosexualii sunt paria mai ales în mediul rural. Educația mai curând decât zona de rezidență este explicația în acest caz, și nici mediul urban nu este însă unul în care proporția celor toleranți să reprezinte o majoritate. Disponibilitatea de a participa în organizații civică suferă din această cauză, dar nu într-o măsură copleșitoare. La același nivel de venit, vârstă, educație și toleranță, o persoană din rural ar fi dispusă chiar în mai mare măsură să participe. Preferința pentru un lider hotărât este semnificativ mai mare decât în urban, iar participarea la proteste (trecută sau potențială) este mai rar întâlnită, ceea ce arată o valorizare mai ridicată a ierarhiilor sociale și o mai pronunțată obediență (care însă se datorează mai mult nivelului mai scăzut de educație decât structurii sociale rurale).

Grafic 1. *Indicii participării, în funcție de tip localitate (stânga) și nivel de educație (dreapta)*

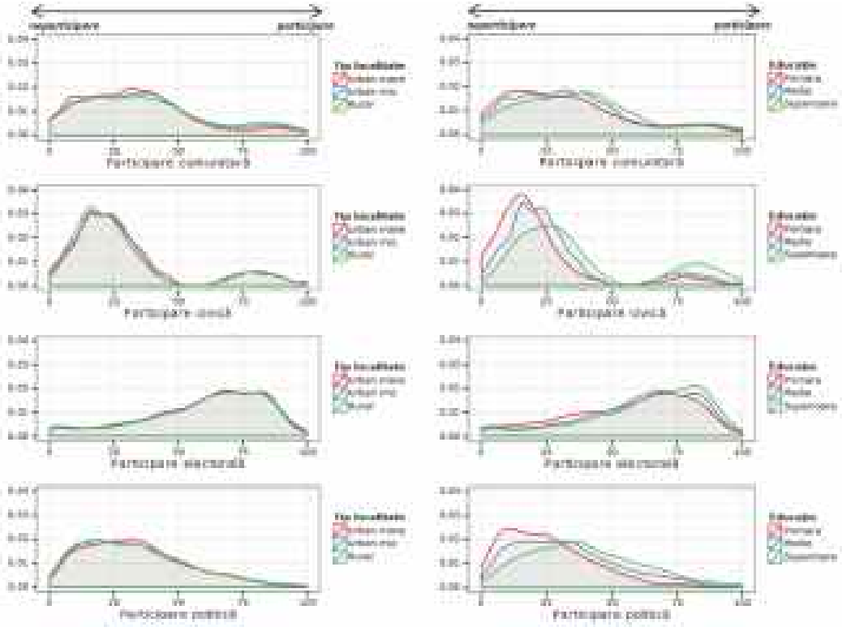

Notă: *Pe orizontală sunt scoruri ale indicilor de participare, pe verticală sunt procente: cu cât liniile sunt la o înălțime mai mare, cu atât sunt mai mulți oameni care primesc acel scor. Liniile reprezintă grupuri diferite: în stânga ele sunt tipuri de localități, în dreapta niveluri de educație. Se pot observa diferențe mici în funcție de mediul de rezidență și ceva mai mari în grupuri educaționale diferite. Valorile din tabelele de jos sunt valori medii.*

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Tip Localitate	Pcom	Pciv	PE	PP
Urban mare	33	30	60	34
Urban mic	37	30	60	33
Rural	37	28	60	33

Educație	Pcom	Pciv	PE	PP
Primară	33	22	56	25
Medie	35	28	60	33
Superioară	39	38	63	40

3. **În mediul rural există o identitate locală mai pronunțată și o atitudine mai pozitivă față de politica locală.** 60% se simt mai apropiați de oamenii din localitate (față de 48% în orașele mari), cu care colaborează informal mai frecvent (40% față de 30%), în vederea rezolvării unor probleme comune. Acestea implică de multe ori și autoritățile locale, care sunt privite cu mai puțină suspiciune, deși tot neîncrederea este norma. Contactul cu instituțiile este mai ridicat. Șase din zece locuitorii din rural au fost la primărie să rezolve diverse probleme, de două ori mai mulți decât în urban. Drept consecință, o treime dintre ei au încredere în propria capacitate de a influența liderii politici locali, față de doar un sfert dintre orășeni. Participarea în campanii electorale este ușor mai ridicată. Cu toate acestea, atitudinea față de mediul politic rămâne în cele mai multe cazuri ostilă.

Dacă un clivaj rezidențial nu este vizibil, se poate vorbi de o separare în funcție de clase sociale? Are clasa de mijloc un alt tip de cultură civică față de restul populației? Pentru a răspunde la aceste întrebări, am ales ca indicator nivelul de educație, aproximând clasa mijlocie prin absolvirea de studii superioare. Am ales acest indicator întrucât ocupația poate fi un indicator înșelător, predispus la distorsiuni datorate circumstanțelor, iar venitul prezintă multe non-răspunsuri. În plus, curba educației superioare nu diferă semnificativ de o curbă separată pe venituri. Partea dreaptă a graficului 1 sugerează următoarele:

4. **Participarea civică este o strategie mai des întâlnită în rândul clasei de mijloc, ea fiind o raritate printre cei mai puțin educați.** Se poate observa un decalaj puternic al curbei culturii participării: cei care nu au absolvit studii medii obțin în marea majoritate valori între 0 și 30 ale indicelui de participare civică, variația fiind destul de redusă; persoanele cu studii superioare se împart în două categorii: cei mai puțin înclinați spre participare (cu valori între 10 și 40) și cei foarte atrași de participare sau care participă deja (scoruri de la 60 la 100), primii fiind o majoritate, dar nu covârșitoare. Persoanele cu studii medii ocupă un spațiu intermediar, destul de puțini însă în zona participării. Jumătate din cei cu studii superioare sunt membri în cel puțin o organizație, în principal sindicate sau asociații profesionale, activează în mai mare măsură ca voluntari și petrec mai mult timp în compania colegilor din asociații și fundații. Dintre cei care nu sunt voluntari, aproape trei sferturi își doresc să participe (față de puțin peste jumătate la cei cu studii primare), în special în asociații umanitare, ecologice, civice, culturale sau educaționale.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

5. **Persoanele din clasa de mijloc au o viziune mai cosmopolită asupra societății.** Atitudinile care favorizează participarea civică sunt prezente în mai mare măsură la aceștia: un nivel dublu, uneori chiar triplu de toleranță față de alte religii sau etnii (nu și față de romi), dar și față de homosexuali sau bolnavi de SIDA, ceea ce arată o deschidere mai largă spre societate, un accent mai mare pus pe relațiile cu prietenii și mai puțin cu familia. În plus, relațiile extrafamiliale sunt utilizate în unele cazuri de două ori mai des decât o fac cei fără studii medii, mai ales în relațiile cu administrația și cu justiția (în care nu au însă o încredere mai mare). Încrederea în sectorul nonguvernamental este tot sub 50%, dar semnificativ mai mare față de celelalte grupuri, ceva mai mică decât încrederea în Uniunea Europeană. Șase din zece persoane educate au vizitat alte țări (în special în scopuri turistice), față de doar trei din zece români cu studii primare.

6. **Aceștia au mai multe cunoștințe și interes în viața politică, sunt mai moderați dar nu au o atitudine mai pozitivă față de mediul politic.** Deși timpul petrecut urmărind mass-media nu diferă, cei cu studii superioare sunt mai informați: două treimi dintre ei cunosc rolul parlamentului și jumătate știu modul de alegere a președintelui CJ (față de sub o treime din cei fără studii medii). Aproape toți pot da o definiție termenului de democrație (asociată în principal cu libertatea de exprimare), doar un sfert nu se pot plasa pe axa stânga-dreapta (față de jumătate din cei cu studii primare). Drept consecință, discuțiile cu prietenii sunt mai frecvente și mai polemice (intoleranța față de alte opinii politice este mai scăzută). Cu toate acestea, competența politică declarată nu diferă deloc: doar o treime consideră că nu pot influența decizia politică la nivel local și doar un sfert la nivel național, iar încrederea în Guvern, Parlament sau partide politice este la fel de redusă (sub 20%). Tentația extremismului este mult redusă, compromisul politic fiind mult preferat unei conduceri mai stricte. Religiozitatea este la un nivel mai scăzut, ca și naționalismul (sub 50% sunt mândri că sunt români). Relația de 7:3 în favoarea proprietății de stat a celor cu puțină educație apare inversată în favoarea proprietății private pentru cei cu studii superioare.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

7. **Activismul social și politic este mult mai ridicat în rândul celor mai educați.** Curba participării politice arată o medie aproape de mijloc și o distribuție simetrică, față de curbele celor mai puțin educați care au punctul central sub valoarea de 25. Există multă variație în rândul clasei de mijloc, dar orientarea către activitate este clară. Participarea în campanii electorale (mai mult decât prin vot) are un nivel mai ridicat, dar tot sub 30%. Dorința de a participa în campanii electorale a celor care nu au făcut-o până acum este destul de redusă. În schimb, interesul în politică, în contextul unei nemulțumiri profunde față de starea actuală conduce pe calea protestelor. Unul din trei absolvenți de studii superioare a semnat în ultimul an o petiție sau a participat la o demonstrație legală, comparativ cu doar una din cincisprezece persoane cu doar gimnaziul absolvit. Aproximativ o treime activează și pe internet, comentând informații de interes public pe forumuri, bloguri sau rețele de socializare, dublu față de cei care au absolvit doar studii medii. Procentul de activiști online printre cei cu maxim opt ani de școală este aproape nul.

Toate acestea arată că, deși teoretic democrația oferă tuturor șanse egale de exprimare, și deși participarea electorală nu diferă foarte mult în funcție de clasă socială, **vocea celor cu mai mulți ani de educație formală se aude mai puternic în spațiul public** - în mass-media, pe internet, dar mai ales la acțiuni de protest (în pofida aparențelor). Este greu de crezut că numărul de absolvenți de studii superioare va crește brusc în următorii ani. Se impune deci încurajarea autoexprimării în rândul liceenilor (și nu doar a studenților) și promovarea spiritului critic dacă se dorește ca viitoarele generații să reprezinte un grup activ și nu o masă amorfă și docilă.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

B. Schimbare inter-generațională sau efect al vârstei? Determinism vs Incompetență civilizațională

O a doua întrebare este dacă generațiile diferite au culturi participative diferite. Un accent special va fi pus pe generațiile mai tinere (care au în prezent maxim 30 de ani). Dacă teza incompetenței civilizatorii este adevărată, ar trebui ca aceste generații să nu fi interiorizat mecanismele de apărare ale celor mai în vârstă în fața sistemului represiv comunist, precum dublul limbaj sau suspiciunea față de autorități și mai ales de reguli. Aceștia au intrat în contact cu puține instituții în perioada comunistă, întrucât au fost înscriși în școală după revoluția din 1989. Au trăit într-un mediu caracterizat de o presă liberă și un climat mai permisiv ;au avut o deschidere mai mare spre occident (atât prin posibilitatea de a vizita alte țări, cât și prin accesul mediat la cultura populară occidentală – filme, muzică, emisiuni la televiziune) care a permis contestarea autorităților. Care sunt principalele caracteristici ale tinerilor din perspectiva culturii participative?

Grafic 2. *Indicii participării, în funcție de intervalul de vârstă în care se află respondentul*

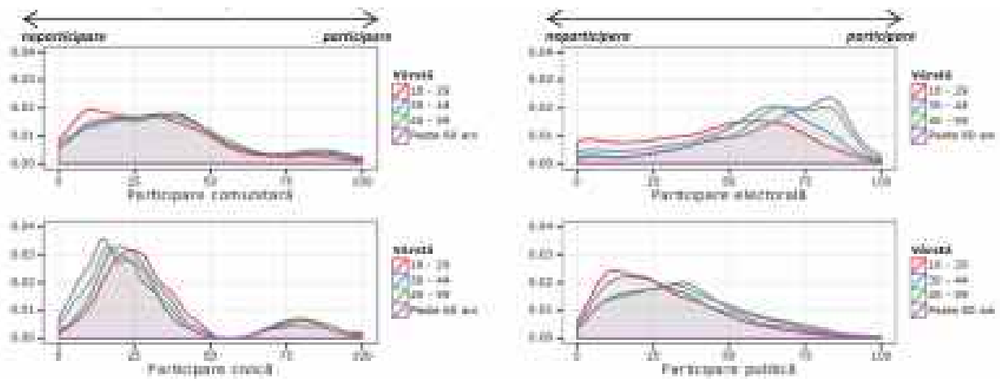

Notă: *Pe orizontală sunt scoruri ale indicilor de participare, pe verticală sunt procente: cu cât liniile sunt la o înălțime mai mare, cu atât sunt mai mulți oameni care primesc acel scor. Liniile reprezintă grupuri diferite în funcție de grupa de vârstă. Se pot observa diferențe mai ales la participare electorală și politică. Valorile din tabelul de jos sunt valori medii.*

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Vârsta	Pcom	Pciv	PE	PP
18 - 29	31	34	45	28
30 - 44	36	32	55	31
45 - 59	37	30	62	36
Peste 60 ani	36	26	65	35

1. **Există o pronunțată apatie politică în rândul tinerilor, însă nu o respingere, ci o amânare a interesului pentru viitor. Există un efect de vârstă, nu de generație.** Graficul de participare politică ne arată o ruptură între cei mai tineri de 45 de ani și cei trecuți de această vârstă. Doar o treime din cei mai tineri se informează privind evenimentele politice, politica fiind de două ori mai puțin importantă pentru ei decât pentru cei mai vârstnici. Cunoașterea lor politică reflectă acest lucru: sub 20% au dat măcar trei răspunsuri corecte din 4 la întrebările politice și doar jumătate au știut numele primului ministru. Cu toate acestea, tinerii nu își autoevaluează mult mai negativ cunoștințele politice decât cei mai în vârstă. Doar unul din 10 tineri are încredere în Parlament, Guvern sau partide. Gradul de satisfacție cu democrația și cu responsivitatea autorităților este același. Încrederea în instituțiile locale este mai scăzută. Astfel, interesul pentru alegeri este mult mai scăzut (sub 50%), ca și experiența participării anterioare la alegeri. Curba din grafic arată o diversitate mai mare în rândul tinerilor cu privire la participarea electorală, însă în zona de participare maximă (75-100) sunt o proporție mult mai mică de tineri decât de vârstnici, în timp ce în zona de participare minimă (0-25) tinerii sunt cei mai mulți. Totuși, implicarea în campanii a tinerilor (altfel decât prin vot) nu este în medie mai mică decât pentru celelalte vârste, la împărțirea de pliante având chiar valori mai mari. Și disponibilitatea de a participa la astfel de acțiuni de campanie este semnificativ mai mare în rândul tinerilor: 1 din 3 ar vrea să participe; 16% dintre persoanele se gândesc să candideze în viitoare alegeri, față de 8% din cei trecuți de 35 de ani și doar 5% din cei peste 55. Aceste date sugerează că este mai puțin vorba de un efect al generației și mai mult unul al vârstei. Este de așteptat ca pe măsură ce înaintează în vârstă, intrând în contact mai des cu instituțiile și depinzând mai mult de ele, oamenii din aceste generații să se informeze mai des, să dobândească mai multă încredere în instituții locale și să participe la vot în număr mai mare.

2. **Valori de autorealizare mai pregnante în rândul tinerilor, intenție de participare voluntară mai pronunțată, dar nefructificată.** Două treimi dintre tineri simt că își controlează singuri viața, dublu față de generațiile mai în vârstă. Aproape jumătate consideră că individul ar trebui să fie mai responsabil pentru viața sa, mai mult decât alte vârste, care favorizează controlul statului. Această înclinație spre autonomie personală poate fi mai degrabă un efect al libertății mai mari de care au beneficiat generațiile mai tinere în perioada în care s-au maturizat. Viața socială a tinerilor este mai diversă: în aproape jumătate din cazuri, prietenii sunt cel puțin la fel de importanți ca familia. 7 din 10 tineri își petrec timpul săptămânal cu prietenii, le cer ajutorul în caz de nevoie, dar discută mai rar despre politică sau despre probleme locale. Exprimarea publică are un nivel mai ridicat, dar tot suboptim: o treime comentează cel puțin lunar pe forumuri de pe internet, o cincime au semnat o petiție, și o treime sunt dispuși să participe în viitor la proteste. Încrederea în ONG-uri are un nivel mai ridicat (38%). Curba participării civice arată o disponibilitate mai mare către participare. Doar 2 tineri din 10 afirmă că nu ar fi dispuși să participe ca voluntari în asociații. Tinerii nu participă în mai mare număr decât cei mai în vârstă, dar atunci când o fac își petrec mai mult timp în asociații sau fundații. Diferențele dintre bărbați și femei sunt mai mici la vârste mai mici. Există speranțe ca în viitor aceste generații să aibă o cultură participativă mai dezvoltată.

3. **Tinerii consideră în mai mare măsură că trăiesc într-o societate conflictuală. Anumite tendințe extremiste se observă la o parte din ei.** Deși sunt mai puțin izolați social decât cei mai în vârstă, percepția conflictelor în comunitate este mai sporită în rândul tinerilor. Aproximativ jumătate dintre ei consideră că tinerii și vârstnicii, bogații și săracii sau oamenii de diferite etnii au adeseori neînțelegeri. În plus, colaborarea informală cu alți membri ai comunității este mai redusă (doar 3 din 10 tineri o declară). Solidaritatea intergeneraională este regusă. Aceasta este fața mai puțin plăcută a individualismului caracteristic modernității. Nivelul de toleranță al altor culturi nu este nici mai ridicat, nici mai scăzut în medie față de generațiile mai înaintate, cu excepția acceptării homosexualilor, ceva mai mare, deși tot sub 50%. Rasismul este mai redus, dar antisemitismul este puțin mai ridicat în rândul tinerilor. Atracția față de extrema dreaptă este mai mare la tineri, dar nu se află la un nivel alarmant (6%). Tinerii manifestă idei politice surprinzător de autoritariste: două treimi ar prefera un lider hotărât unei conduceri mai dispersate, o majoritate ar prefera să se extindă proprietatea de stat. Paradoxal, 30% aprobă protestele violente în raport cu autoritățile statului față de 20% printre cei mai în vârstă.)

Socializarea politică a tinerilor în familie sau la școală este insuficientă pentru a stârni un interes real al acestora în chestiunile de interes public. Este posibil ca în timp diferențele de cunoștințe să se estompeze, și internetul (utilizat zilnic de peste jumătate dintre tineri) poate fi mediul care să completeze această socializare deficitară. Există o dorință puternică de participare a tinerilor, în special la proteste, dar aceasta trebuie decuplată de intoleranța și extremismul afișat de o parte din ei, printr-o ofertă mai bogată de activități voluntare prosociale.

C. Există o cultură participativă a etnicilor maghiari diferită de cea a etnicilor români?

Această secțiune își propune să compare culturile participative ale românilor și maghiarilor. Numărul redus maghiarilor din eșantion (341 indivizi) înseamnă că măsurarea este mai puțin precisă decât în cazul românilor. Nu putem intra în analize detaliate, însă putem observa dacă există tendințe care diferă puternic.

Grafic 3. *Indicii participării, în funcție de etnie*

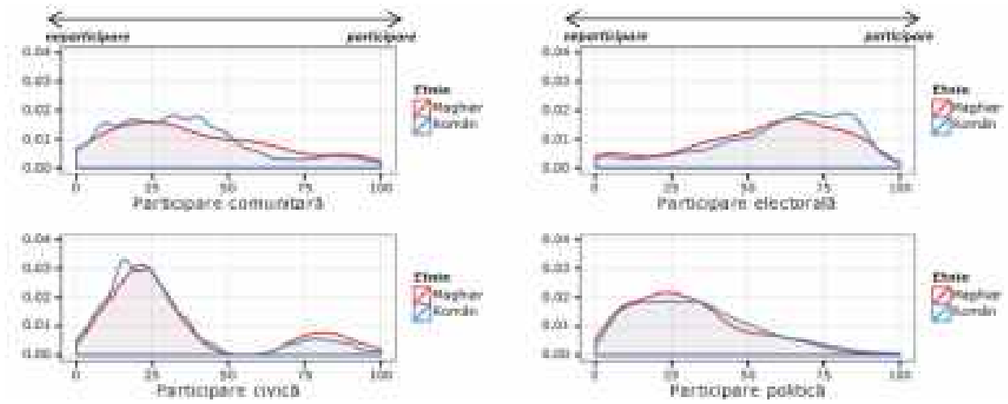

Notă: *Pe orizontală sunt scoruri ale indicilor de participare, pe verticală sunt procente: cu cât liniile sunt la o înălțime mai mare, cu atât sunt mai mulți oameni care primesc acel scor. Liniile reprezintă grupuri diferite, în funcție de etnie. Se pot observa diferențe mai ales la participare electorală și politică. Valorile din tabelul de jos sunt valori medii.*

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Vârsta	Pcom	Pciv	PE	PP
Român	36	29	60	34
Maghiar	39	33	55	31

Observații:

1. **Maghiarii și românii se raportează la viața publică în același mod.** Diferențele între medii sunt de maxim 5 puncte, iar în grafice nu observăm o plasare diferită a curbelor, doar mici deviații. Participarea comunitară și civică au valori puțin mai mari la maghiari, care au o identitate locală mai pregnantă; ei colaborează mai des cu vecinii pentru realizarea unor scopuri comune și percep în mai mică măsură existența unor conflicte în societate. Încrederea și ajutorul cerut rudelor și prietenilor sunt la același nivel, dar prietenii sunt mai importanți pentru unguri. Maghiarii sunt în mai mare măsură membri în asociații religioase. În rest proporțiile sunt similare (desigur, este probabil ca asociațiile în care acelșia participă să fie majoritar de limbă maghiară, dar nu am măsurat acest aspect în chestionar). Pe plan politic, ei definesc democrația în mai mare măsură prin respectarea drepturilor minorităților (30%); încrederea în instituții politice este similară, la fel și dezamăgirea privind funcționara lor. Predispoziția de a participa la alegeri este doar puțin mai redusă, cum este și cea de a participa în campanii. Credința că pot schimba ceva la nivel național este înjumătățită la maghiari. Consumul media nu diferă, iar nivelul de cunoaștere politică este aproape identic: 50% din ambele grupuri au răspuns corect la una sau două întrebări și 30% la 3 sau 4. Discuțiile politice au loc la fel de frecvent în ambele grupuri.

2. **Românii par a fi mai puțin toleranți față de maghiari decât invers.** 29% din români spun că nu și-ar dori un vecin maghiar. Doar 2% din maghiari spun că nu și-ar dori un vecin român. 75% dintre maghiari se declară mândri de a fi români (doar 24% foarte mândri, față de 52% la români). Este posibil ca maghiarii să fi dat răspunsuri dezirabile în mai mare măsură decât românii, întrucât nu doreau să fie percepuți drept conflictuali. Totuși, datele arată că poate exista un dialog româno-maghiar care să se bazeze pe aceste puncte comune.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

DIFERENȚE ÎNTRE REGIUNI

Conform datelor acestui sondaj, în fiecare regiune, mai mult de jumătate din români se identifică în primul rând cu localitatea, urmată de țară. O identitate în primul rând regională nu pare să existe nicăieri (în NV și Centru valorile acesteia sunt maxime și nu depășesc 15% din populație). Cu toate acestea, există anumite stereotipuri regionale care sugerează diferențe între moldoveni, olteni, ardeleni sau bucureșteni în ceea ce privește cultura civică.

O privire pe mediile celor patru indici construiți arată că, **per total există diferențe între regiuni, dar ele nu sunt esențiale.** Indicele participării civice variază între 27 și 31, cel al participării politice între 30 și 33. Ceva mai multă variație există în cazul participării comunitare (minim 32, maxim 39) și electorale (53-59), dar nici aici nu se poate vorbi de culturi distincte. O privire pe distribuția culturii comunitare arată o suprapunere aproape perfectă a celor opt regiuni. În zona scorurilor mai înalte există într-adevăr o mai mare prezență în regiunile Nord Est și Nord Vest, în timp ce București, Sud și Sud-Est au mai multe persoane în partea din stânga a graficului, spre scoruri mai mici. Similar, în NV și Centru există un mai mare interes pentru participare civică și unul mai mic pentru politică. În tot sudul țării, dar și în Nord-Est participarea electorală esta mai importantă. În Vest, București și Sud Vest participarea politică este mai pregnantă.

În plus, datele arată că **statutul socio-economic diferențiază mai mult între culturi participative decât regiunea.** În graficul din dreapta sunt trecute scorurile pentru participare civică și politică pe regiuni și pe niveluri de educație. Fiecare punct reprezintă scorul combinat al tuturor persoanelor din regiunea respectivă care au același nivel de educație. Se observă cum punctele se grupează în primul rând după educație: toate grupurile cu nivel de educație medie au valori la ambii indici peste toate punctele cu nivel primar de educație; toate grupurile care reprezintă persoane cu studii superioare obțin valori mai mari decât cele care reprezintă persoane cu studii de nivel mediu. Persoanele cu studii superioare din Sud-Muntenia au o valoare medie a indicelui de participare civică mai mică decât în cazul persoanelor cu studii superioare din celelalte regiuni, dar mai mare decât toți indicii aplicați persoanelor cu studii medii din toate regiunile.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Regiune	Pcom	Pciv	PE	PP
Nord Vest	38	30	53	30
Centru	36	31	55	30
Vest	36	30	56	32
Sud Vest	33	29	59	33
Sud	32	27	58	32
Sud Est	34	30	59	32
Nord Est	39	29	59	32
Bucureşti	35	30	55	33
TOTAL	**35**	**30**	**57**	**32**

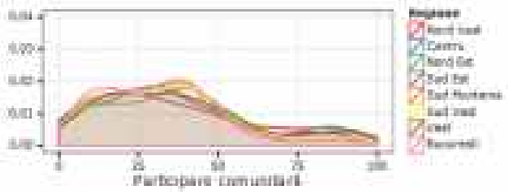

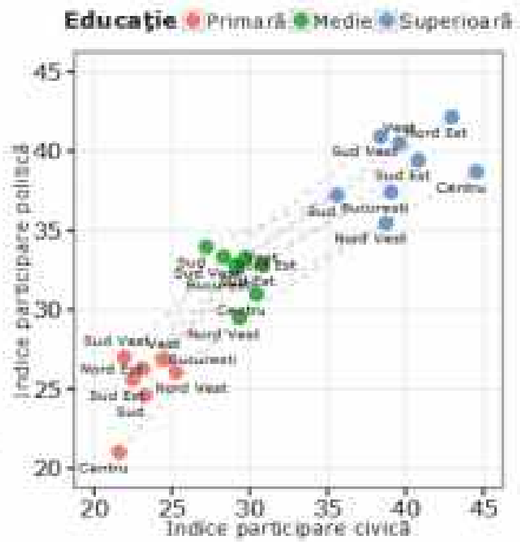

__Tabel__ cu mediile celor patru indici la nivel de regiune (stânga-sus).
__Profiluri__ regiuni după indicele participării comunitare (stânga-jos); pe verticală sunt procentul de persoane cu scorul de pe orizontală.
__Grafic__ cu valorile medii ale indicilor de participare civică și politică pe toate regiunile, în funcție de nivelul de educație (dreapta).

Deși diferențele sunt mici, putem spune că anumite regiuni sunt mai asemănătoare decât altele. Din acest punct de vedere, există patru grupuri principale:

1. Regiuni cu tendințe spre participare asociațional-civică -> Centru
2. Regiuni cu tendințe spre participare comunitară -> Nord-Vest, Nord-Est
3. Regiuni cu tendințe spre participare electoral/politică -> Sud-Vest, Sud, Sud-Est
4. Regiuni cu tendințe spre politică neconvențională -> București, Vest

În continuare, prezentăm în detaliu date despre fiecare regiune. Afirmațiile de mai jos prezintă anumite tendințe particulare fiecărei regiuni, care nu trebuie exagerate. Diferențele sunt mai degrabă de nuanță decât de natură, iar cultura participativă din România este una relativ invariabilă pe plan regional.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

A. Regiunea Nord Vest

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	43	40	33	41
Orientări	48	44	53	41
Participare	29	16	71	13
TOTAL	**38**	**30**	**53**	**30**

1. **Regiune favorabilă participării civice și comunitare.** Locuitorii din NV se identifică mai des cu localitatea sau cu regiunea lor (78% împreună), percep un nivel mai scăzut al conflictelor de vârstă, educație sau clasă în comunitate (sub 40%), dar mai ridicat al conflictelor religioase. Religia joacă un rol activator: jumătate se întâlnesc lunar în cadrul bisericii. Există mai multe persoane care aparțin asociațiilor religioase sau de economie socială și mai mulți fac voluntariat în organizații de orice tip. Totuși, din cei care nu sunt membri, sub 60% iau în considerare acest lucru în viitor, o valoare aflată sub media națională. Tinerii sunt aproape la fel de implicați în comunitate ca și ceilalți, iar diferențele pe niveluri de educație sunt mici. Nivelul mediu de încredere sau toleranță nu este semnificativ diferit de cel național.

2. **Regiune defavorabilă participării electorale și politice – dezinteres, reticiență, activism redus.** Se observă un interes redus în politică (jumătate nu sunt interesați de campanii electorale, 40% de politică în general). Oamenii au mai puține cunoștințe despre mecanismele instituționale din politică (rolul Parlamentului, alegerea președintelui CJ). Cu toate acestea, sentimentul că pot influența deciziile politice nu este mai puțin prezent. Ceva mai puțini participă la acțiuni de protest (doar 2 din 10). Participarea la campanii este de asemenea mai redusă. Există o reticiență în a discuta politică cu prietenii. Nu există diferențe semnificative în ceea ce privește încrederea în instituții de orice tip. Mândria de a fi român scade sub 50%. Există un sprijin mai redus pentru economia de piață, dar nu cu mult, de asemenea, preferința pentru un lider hotărât este mai mare. Tinerii sunt mai puțin activi politic, în special electoral. Educația activează tinerii într-o mai mică măsură decât în alte regiuni

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

B. Regiunea Centru

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	48	41	32	42
Orientări	42	41	57	40
Participare	23	18	73	14
TOTAL	**36**	**31**	**55**	**30**

1. **O regiune cu mai mulți membri în asociații, dar cu un potențial mai mic de creștere.** Raporturile comunitare sunt similare cu cele din regiunea Nord Vest: o percepție mai redusă a conflictelor, o identificare mai intensă cu localitatea și regiunea. Există o apartenență mai ridicată la asociații religioase (unul din cinci locuitori este membru), culturale sau cluburi sportive. Voluntariatul este mai des întâlnit (aprox. 15%). Surprinde însă proporția celor care nu sunt dispuși să participe ca voluntari în asociații: unul din trei cetățeni (față de unul din cinci la nivel național). Locuitorii din această regiune își petrec mai puțin timp alături de prieteni, la care apelează mai rar în caz de nevoie, familia fiind mai importantă din acest punct de vedere. Educația crește puternic interesul de a participa la acțiuni civice. Regiunea este pe primul loc la scorul participării civice printre cei mai educați.

2. **Neîncredere în instituții, participare mai rezervată la acțiuni politice, public mai moderat.** Atât participarea la proteste, dar mai ales la evenimente electorale sunt activități mai puțin apreciate de locuitorii din această regiune. Șapte din zece locuitori resping ideea de a își dedica timp sau resurse participării la campanii electorale. Intenția de vot este de asemenea mai redusă. Încrederea în instituțiile politice, dar și în armată sau presă au valori cu 3-5% mai mici decât în restul țării. Cu toate acestea, activitatea Guvernului și a instituțiilor locale este apreciată în mai mare măsură (fără a modifica opinia generală). Interesul în politică este ușor mai scăzut, însă nivelul de informare este similar. Tinerii sunt mai puțin interesați de politică, în special atunci când au un nivel mai scăzut de educație. Locuitorii din Centru apreciază în mai mare măsură că respectul pentru minorități este o caracteristică esențială a democrației, sunt în mai mică măsură în favoarea unei conduceri autoritare. Ei se declară în mai mare măsură ca fiind de centru și mai puțin de stânga, proprietatea privată este mai apreciată, însă consideră că există inegalități prea mari între venitul celor mai bogați și a celor mai săraci.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

C. Regiunea Nord Est

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	48	39	36	41
Orientări	51	46	65	47
Participare	27	14	74	16
TOTAL	**39**	**29**	**59**	**32**

1. **Valori tradiționale și participare comunitară mai ridicată.** Deși încrederea în oameni nu are un nivel mai ridicat, locuitorii din NE sunt mai orientați către comunitate. Ei discută mai mult despre problemele locale și se implică mai des în acțiuni comunitare, mai ales la nivel informal (43%). Suspiciunea față de străini este mai mare, diferențele față de restul țării fiind de 5-10% în defavoarea acceptării altor rase, a evreilor, maghiarilor, musulmanilor sau a homosexualilor (în ordine crescătoare a intoleranței). Chiar și cei mai educați mențin aceastî distanță socială. Religia este mai importantă pentru ei și are un caracter mai public: jumătate își petrec timpul în comunitatea de credință, unul din cinci se declară membru într-o organizație religioasă. Biserica este o instituție mai apreciată. Îndepărtarea de tradiție este percepută ca generatoare de conflicte în rândul comunității. Cu toate acestea, este regiunea cu cel mai mare nivel al emigrației (44% au rude în străinătate).

2. **Politica este mai apreciată, în special la nivel local.** Există un interes mai mare în alegeri (aproape două treimi) și o intenție mai mare de a merge la vot, pe fondul unui sentiment mai puternic al datoriei participării (70%). Mai mult de jumătate au contacte directe cu primăria. Autoritățile locale sunt considerate a răspunde mai frecvent la cerințele cetățenilor, 4 din 10 locuitori ai acestei regiuni considerând că pot influența deciziile luate la nivel local.

3. **Cultura participativă este una aspirațională.** Locuitorii din Nord Est nu participă în mod organizat mai mult decât rezidenții din celelalte regiuni, însă disponibilitatea declarată de a participa este mai mare (după cum se poate observa din scorurile la dimensiunea de orientare a indicilor). 70% din non-voluntari sunt dispuși să participe în viitor (în special în organizații umanitare sau religioase), iar încrederea în ONG-uri este puțin mai ridicată. Din total, o cincime ar fi dispuși să participe în partide politice (pe primul loc în topul regiunilor) și o treime la acțiuni de protest sau în acțiuni de campanie electorală. Senzația că acțiunile cetățeanului simplu pot avea efecte la nivel național este mai des întâlnită (29%).

D. Regiunea Sud Est

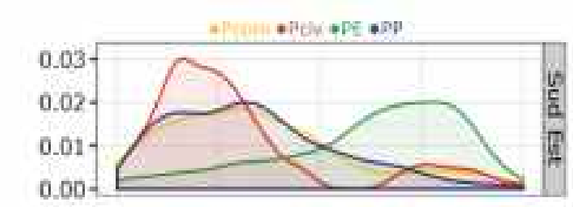

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	45	41	33	40
Orientări	47	47	66	45
Participare	19	14	74	16
TOTAL	**34**	**30**	**59**	**32**

1. **Locuitorii din SE nu au un profil clar definit.** Faptul că această regiune este compusă din județe care fac parte din trei regiuni istorice diferite (Moldova, Muntenia, Dobrogea) face ca locuitorii acestei regiuni să obțină valori medii la majoritatea indicatorilor (încredere în oameni sau instituții, religiozitate, toleranță, putere comunitate, participare și intenție de participare pe plan civic sau politic), competență civică etc.

2. **Există o orientare către participarea de tip electoral**. Un procent mai mare (+4% față de medie) declară că doresc să voteze la următoarele alegeri. În plus, există o proporție mai mare (+5%) de persoane hotărâte cu cine vor să voteze. Cei din Sud Est cunosc mai bine regula de alegere a președintelui CJ (44%, +4% față de medie). Atitudinile lor față de sistemul politic, în termeni de încredere în instituții, satisfacție cu alegerile sau cu democrația nu deviază față de media națională. Contactul cu primăria apare ca mai puțin frecvent.

3. **Germenii unei culturi participative la nivel civic sunt prezenți, dar în mică măsură.** Întâlnirile cu prietenii sunt mai frecvente și ajutorul acestora pentru obținerea unui loc de muncă este mai des cerut. Deși procentul de membri sau voluntari este identic cu media națională, dorința de a participa mai ales în asociații civice, umanitare culturale și de mediu este mai des exprimată (aproape trei sferturi dintre locuitori fiind dispuși să participe).

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

E. Regiunea Sud Muntenia

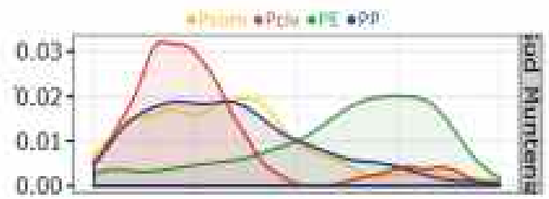

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	45	39	35	40
Orientări	44	43	65	45
Participare	17	11	73	16
TOTAL	**32**	**27**	**58**	**32**

1. **Participare civică și comunitară mai reduse.** Oamenii din această regiune discută mai rar despre probleme comunitare și colaborează mai rar (unul din trei), chiar și informal, cu alți cetățeni în vederea realizării scopurilor comune. Conflicte etnice sau religioase apar mai rar. Printre cetățeni există mai puțini membri în asociații și fundații, atât comunitare cât și civice, precum și mai puțini voluntari. Chiar și în rândul celor mai educați participarea este redusă. Disponibilitatea de a participa la activități voluntare nu este însă mai mică, iar tinerii din această regiune se aseamănă cu cei din alte regiuni cu privire la atitudinea față de participare.

2. **Există tendințe de participare electorală mai ridicată, participarea politică este în medie.** La fel ca în Sud Est, un procent mai mare au cunoștințe mai solide despre sistemul electoral și alegerile sunt considerate mai importante pentru democrație. Satisfacția și datoria sunt menționate mai des ca sentimente la ieșirea de la urne, iar primăriile obțin mai multă încredere decât în alte regiuni. Interesul și intenția de participare nu au valori mai ridicate. Participarea politică dincolo de vot nu diferă față de restul eșantionului. Orientarea ideologică favorizează ușor mai mult proprietatea de stat și reducerea inegalităților.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

F. Regiunea Sud Vest Oltenia

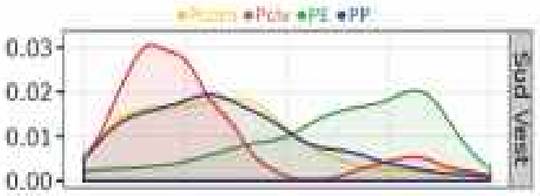

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	46	40	35	42
Orientări	45	44	64	48
Participare	18	13	75	16
TOTAL	**33**	**29**	**59**	**33**

1. **Politica ocupă o parte mai importantă din viața oamenilor.** Locuitorii din SV sunt mai satisfăcuți de cunoștințele lor politice. Două treimi urmăresc știrile politice în mass-media (+6%), iar 6 din 10 olteni discută despre evenimente politice cu prietenii, mai mulți decât în alte regiuni, deși se întâlnesc la fel de des. Disconfortul creat de dezbateri politice este mai redus în această regiune, și încercările de a-i convinge pe alții să voteze cu un partid sau candidat sunt mai mari (dar tot sub 25%). Intenția de vot este ușor mai ridicată, ca și participarea în campanii. Încrederea în instituțiile centrale și locale este ceva mai ridicată. Atunci când apare, nemulțumirea împinge la protest o mai mare parte din cetățeni, 4 din 10 fiind dispuși să participe la demonstrații legale în viitor.

2. **Profilul ideologic înclină mai spre stânga.** 40% dintre cei care se pot plasa pe axă o fac pe partea stângă; aceasta este singura regiune unde dreapta nu este dominantă. Proprietatea de stat și responsabilitatea acestuia în viața indivizilor sunt principii promovate de peste jumătate din populație. Încrederea în sindicate este la 27%, cu 5% peste media națională. Unul din doi olteni consideră dificilă sarcina obținerii unui loc de muncă. Tendințele autoritare apar puțin mai rar, deși naționalismul are un nivel ușor mai ridicat.

3. **Participarea în organizații voluntare este în media națională.** Doar intenția de a participa în cooperative sau CAR-uri este mai mare. Premisele unei creșteri a participării civice nu sunt prezente: nivelul intoleranței față de alte etnii, religii sau stiluri de viață este mai ridicat decât în alte regiuni, similar cu cel din NE. Cu toate acestea, este singura regiune unde încrederea în UE este de peste 50%.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

G. Regiunea Vest

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	46	41	32	39
Orientări	48	45	64	44
Participare	22	14	70	19
TOTAL	**36**	**30**	**56**	**32**

1. **Un nivel mai ridicat de toleranță care nu contribuie însă la creșterea participării voluntare în organizații.** Oamenii sunt mai puțin circumspecți față de romi, musulmani, maghiari, evrei și persoane de alte rase, probabil și datorită faptului că mai mulți au vizitat alte țări. Un număr mai mare de bănățeni își petrec des timpul cu prietenii, dar și la biserică. Acești factori ar trebui să se reflecte într-o participare civică mai puternică, dar în afară de o apartenență mai mare la CAR-uri sau cooperative, acest lucru nu se observă. Comunitățile sunt percepute ca generând mai multe conflicte de clasă sau religioase, iar colaborarea comunitară este puțin mai rară.

2. **Participare politică neconvențională mai pronunțată.** În condițiile în care au un consum media mai scăzut care se reflectă într-un nivel mai redus al cunoștințelor politice și în participarea electorală, dar și rețele sociale mai puternice, participarea politică ia în mai mare măsură forma protestelor. Doi din zece locuitori ai acestei zone au fost prezenți la demonstrații legale. Intenția de a participa a celor care nu au făcut-o nu este însă mai mare.

H. Regiunea București-Ilfov

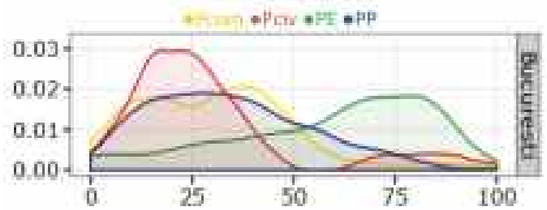

Valori medii ale indicilor de participare (0-100)

	Pcom	Pciv	PE	PP
Atitudini	49	45	33	44
Orientări	42	46	64	44
Participare	13	14	67	17
TOTAL	31	31	55	33

1. **Valorile tradiționale sunt mai puțin însușite, participarea comunitară este mai slabă.** La nivel declarativ, religia este ceva mai puțin importantă în viața celor din București (un sfert nu o consideră importantă), iar încrederea în biserică are cel mai scăzut nivel din țară, dar se menține peste 66%. La nivel participativ diferențele sunt mai mari. Doar un sfert participă cu frecvență lunară la activități bisericești (față de 40% în restul țării). Nivelul apartenenței la organizații religioase este la jumătate din media națională. De asemenea, participarea în organizații politice sau economice clasice, precum partide politice, sindicate, CAR-uri sau cooperative este mai scăzută. Sub o treime declară că au încercat să rezolve o problemă comunitară împreună cu alte persoane.

2. **În contrast, se poate vorbi de o orientare cosmopolită mai vizibilă.** Jumătate din bucureșteni nu se identifică la nivel local sau regional. Aproape unul din zece se consideră în primul rând cetățean european. În plus, oamenii sunt mai toleranți față de alte culturi (valori similare cu cele din regiunea Vest). Aproape jumătate sunt relativ toleranți față de homosexuali, mult peste orice alte regiuni. Nivelul mai crescut de educație din București-Ilfov explică aproape în totalitate aceste diferențe regionale. În plus, venitul mai ridicat și oportunitățile mai mari de a obține și păstra un loc de muncă favorizează dezvoltarea valorilor de autoexpresie în locul celor de supraviețuire. Contactul mai frecvent cu oameni diferiți este de asemenea un factor. Aproape o treime au vizitat alte țări. Prietenii și timpul liber sunt mai importanți în viața bucureștenilor, iar aproape 50% accesează zilnic internetul, jumătate din aceștia având ocazional și un rol activ în sfera publică online, prin discutarea evenimentelor politice pe forumuri, bloguri sau rețele de socializare.

Toate aceste caracteristici cresc ușor intenția de a participa ca voluntar în asociații civice (peste 50%), dar nu și participarea efectivă. Manifestarea inegală a acestor valori creează o percepție mai pronunțată a unui conflict al generațiilor, mai ales în rândul celor mai tineri (două treimi dintre ei simțind că există astfel de conflicte).

3. **Distanță mai mare față de instituțiile administrative și politice locale.** Interacțiunea directă cu primăria este o acțiune mai puțin frecventă (sub o treime). Atunci când o fac, bucureștenii apelează mai des la ajutorul prietenilor. Există de asemenea mai puțină încredere în primărie sau în poliție (sub 50%) și mai puțin interes în alegeri locale (reflectat și în mai puține cunoștințe despre aceste instituții). O proporție mai mare dintre bucureșteni se simt neputincioși în privința influențării deciziilor care se iau la nivel local.

4. **Interes acordat politicii și existența unei culturi a protestelor.** Peste un sfert consideră că politica este importantă în viața lor. Acumularea de informații politice și discuțiile politice printre prieteni sunt la fel de frecvente ca și în alte regiuni. În plus, bucureșteni se simt în mai mare măsură confortabil (42%) să discute cu oricine despre politică, în contextul unui climat al toleranței opiniilor politice contrare (84% nu sunt deranjați de a fi vecini cu persoane cu alte opinii politice). Cunoașterea rolului instituțiilor centrale este mai pronunțată, iar autodefinirea pe axa dreapta-stânga mai frecventă. Profilul ideologic este mai degrabă unul de dreapta (60% din cei care se plasează pe axă), ușor mai favorabil competiției și economiei de piață, deși nu în totalitate individualist, precum și unul mai puternic axat pe consens politic și mai puțin favorabil autoritarismului, dar nu cu mult. Deși consideră în mai mică măsură (20%) că pot influența deciziile politice naționale, contestarea autorităților este mult mai probabilă. Doar 4 din 10 bucureșteni nu au participat și nici nu doresc să participe la orice formă de protest. În schimb, 26% au semnat deja o petiție și 25% au participat la manifestări publice în ultimul an.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

CINE PARTICIPĂ ÎN MAI MARE MĂSURĂ LA ACȚIUNI POLITICE ȘI PROTESTE?

Deși toți cetățenii țării au drepturi egale de a participa la viața politică, nu toți participă în egală măsură. Acest lucru este valabil atât pentru participarea convențională, ca membru sau susținător al unui partid, cât și pentru cea neconvențională, prin acțiuni de protest. Am văzut în analizele anterioare cum indicele participării politice este mai ridicat în rândul persoanelor cu mai un nivel mai ridicat de educație, aceștia având o influență mai mare asupra stabilirii agendei publice. Vom analiza în continuare mai în detaliu factorii care influențează decizia de a participa sau nu la viața politică.

Pentru participare convențională vom analiza patru niveluri: neparticipare, participare potențială (nu au participat la acțiuni politice, dar sunt dispuși să o facă în viitor) și participare anterioară, care la rândul ei se desparte în participare ocazională și participare frecventă (în general din postura de membru de partid). Participarea neconvențională are de asemenea patru niveluri: neparticipare, participare potențială la orice formă de protest, participare anterioară la forme moderate de protest (semnare petiții, demonstrații legale, boicoturi) și participare anterioară la forme extreme de protest, adeseori ilegale (manifestații neautorizate, ocuparea unor clădiri etc.).

1. **Participarea convențională și cea neconvențională nu se exclud reciproc.** Aproximativ o treime dintre români nu au participat și nici nu iau în considerare participarea la campanii electorale, manifestații organizate de partide sau la mișcări de proteste. Ceilalți nu se împart strict în partizani și protestatari. Într-adevăr, un sfert dintre români ar participa doar la proteste, excluzând varianta colaborării cu partidele politice. Restul de 40% însă iau în considerare și participarea convențională. Dintre aceștia, o parte pot fi definiți drept conformiști (excluzând protestele din lista de acțiuni disponibile), o parte mai mare drept reformiști (acceptă doar formele legale de protest) și o foarte mică parte activiști (combină participarea în campanii cu forme variate de proteste).

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

2. **Interesul în politică separă cel mai clar participanții de neparticipanți, dincolo de factorii sociodemografici.** Cu cât o persoană consideră că politica este mai importantă, cu cât urmărește mai des știri politice sau discută cu prietenii, cu atât șansele prezenței ambelor tipuri de participare sunt mai mari. Mai mult de jumătate dintre cei aflați în prima jumătate a continuum-ului interesului politic iau în calcul participarea, dublu față de cei neinteresați. Nivelul satisfacției față de funcționarea democrației și a instituțiilor politice influențează direcția participării: cei mai satisfăcuți sunt mai dispuși să participe pe căi instituționale, prin intermediul partidelor politice, iar cei nemulțumiți sunt mai înclinați să conteste clasa politică prin acțiuni de protest. Independent de interes și satisfacție cu mediul politic, credința că cetățenii pot influența viața politică are un efect pozitiv moderat asupra participării convenționale, dar unul aproape inexistent asupra celei neconvenționale. Unii oameni sunt dispuși să protesteze chiar dacă nu sunt convinși că acțiunile lor vor avea succes.

3. **Educația are un rol crucial în creșterea participării, influența fiind atât directă cât și indirectă.** În imaginarul colectiv, protestele sunt asociate cu mișcările muncitorești, deci cu persoane având un nivel mai scăzut de educație nemulțumite de nivelul lor de trai. Într-adevăr, șansele ca membrii de sindicate să fi participat la un protest sunt de 3 ori mai mari decât pentru cei neafiliați sindicatelor. Cu toate acestea, în general cei mai educați și nu cei mai puțin educați se preocupă mai des cu semnarea petițiilor, participarea la boicoturi sau manifestările de stradă. Șansele de a participa la acțiuni moderate de protest sunt de 2,5 ori mai mari în rândul celor cu studii medii și de peste 5 ori mai mari în rândul celor cu studii superioare comparativ cu persoanele care au absolvit doar ciclul primar sau gimnazial. Efectul rămâne și atunci când ținem sub control vârsta, genul, nivelul de nemulțumire față de mediul politic, importanța prietenilor în viața oamenilor sau alte tipuri de participare (civică, sindicală), dar devine mai slab. Rolul educației este în primul rând unul indirect. Persoanele care au petrecut mai mult timp în școală au dobândit un nivel mai ridicat de cunoștințe politice, de competențe necesare mobilizării și de relații cu oameni având contacte mai frecvente cu elita politică. Participarea convențională este și ea mai ridicată în rândul celor cu studii superioare, dar relația este mult mai slabă decât în cazul protestelor. Absolvenții de facultate sunt în mai mare măsură capabili să gândească politica în termeni ideologici (dreapta/stânga, stat/piață, incluziune socială/exlcludere), angajarea politică sau protestele fiind astfel văzute ca o cale de a promova anumite ideologii.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

4. **Nivelul bunăstării nu influențează participarea la proteste, iar influența asupra participării în campanii este redusă dacă ținem cont de nivelul de educație.** Totuși, inconsistența de status creează premisele unei dorințe mai puternice de a participa la viața politică în viitor. Cei care au un nivel material satisfăcător dar nu au absolvit învățământul mediu sunt mai dispuși să participe decât săracii needucați. La fel și absolvenții de studii superioare cu un nivel mai redus de câștiguri economice comparativ cu cei care și-au asigurat deja un trai decent. Există și o influență indirectă a nivelului bunăstării asupra participării la proteste, prin faptul că nemulțumirea cu propriul nivel material este corelată cu nemulțumirea față de sistemul politic, care la rândul ei crește disponibilitatea de a participa la acțiuni de protest.

5. **Tinerii aspiră în mai mare măsură să participe la viața politică, dar o fac mai rar decât cei de vârstă mijlocie.** Ca și în restul Europei, tinerii sunt mai puțin interesați de politică, ceea ce se vede și în nivelul mai ridicat de absenteism de la vot. Cu toate acestea, ei nu exclud participarea în viitor ca activiști în campaniile electorale, ca membri de partid sau chiar candidați. La același nivel de interes în politică, o persoană mai tânără are șanse mai mari să participe decât una mai în vârstă. Pe măsură ce îmbătrânesc, oamenii care nu au activat deja în politică se gândesc din ce în ce mai rar să se angajeze politic, în special dacă nivelul lor de educație este mai scăzut. Cei mai dispuși la participare convențională sunt tinerii mai puțin educați, dar această disponibilitate se înjumătățește la fiecare 20 de ani care trec. Participarea sistematică în partide este caracteristică persoanelor de vârstă mijlocie, cei bătrâni având mai degrabă o participare ocazională, fiind mobilizați în campaniile electorale de către activiștii mai tineri din partide, dar participând mai rar la decizia politică.

6. **Asocierea dintre tineri și proteste are două explicații posibile.** Datele arată că la același nivel de educație și de interes în politică, o persoană de 20 de ani are de 5 ori mai mari șanse să ia în considerare participarea la proteste față de o persoană de 60 de ani. Prima explicație ia în calcul efectul vârstei: tinerii sunt mai puțin afectați de deciziile politice și au experiență mai puțină în interacțiunea cu instituțiile, pe care le resping inițial, urmând să devină mai conservatori pe măsură ce se integrează în piața muncii și trebuie să își apere interesele pe plan politic. O altă explicație ia în calcul efectul de generație. Cei care au copilărit în societatea post-comunistă au în mai mare măsură valori postmaterialiste decât părinții lor și astfel sunt mai interesați de libertatea de a se exprima decât de certitudinile financiare pe care le-ar putea oferi statul bunăstării. Caracterul transversal al cercetării nu poate stabili care din cele două explicații este cea mai potrivită.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

7. **Mediul rural este caracterizat de participare convențională, cel urban de participare neconvențională.** Implicarea în campanii a cetățenilor este de aproape două ori mai probabilă în mediul rural. Legăturile comunitare mai strânse și relațiile directe cu oficialii, precum și percepția obținerii unor avantaje pe termen scurt favorizează susținerea activă în campaniile electorale a locuitorilor din sate. Independent de mediul de rezidență, nivelul de religiozitate are o influență directă pozitivă asupra participării convenționale și una negativă asupra participării neconvenționale, respectul față de autorități fiind aici punctul comun. Educația are un efect semnificativ mai puternic în mediul rural: elitele locale din sate sunt mult mai implicate în viața politică convențională decât corespondenții lor din mediul urban. Raritatea acestei condiții îi face pe aceștia să beneficieze de un prestigiu sporit în cadrul comunității. De cealaltă parte, în mediul urban, protestele sunt de 1,5 – 2 ori mai probabile decât în rural la persoane de aceeași vârstă, gen sau nivel de educație.

8. **Implicarea politica este în continuare acaparată de genul masculin, femeile având însă o dimensiune aspirațională sesizabilă**. Aproape un sfert dintre bărbați participă la susținerea anumitor mișcări politice, dublu față de procentul femeilor. O parte din efect este datorat interesului mai scăzut în politică a femeilor, dar chiar ținând sub control interesul în politică, vârsta și educația, participarea femeilor este mai redusă. Nu există însă diferențe în ceea ce privește intenția de participare în viitor, unde găsim tot atâția bărbați cât și femei. În ceea ce privește protestele, diferențele sunt mai mici, dar tot rămân chiar și în rândul celor mai tineri, mai educați sau mai interesați de politică.

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

9. **Participarea nonpolitică stimulează participarea politică.** Izolarea socială înseamnă de cele mai multe ori și izolare politică. Din contră, orientarea către petrecerea timpului cu prietenii (inclusiv pe internet) crește și probabilitatea de a fi recrutat de partide sau de mișcări sociale de protest. La fel și petrecerea timpului alături de oameni care aparțin de comunitatea de credință. Foarte importantă este apartenența la asociații ale celui de-al treilea sector. Unele teorii politologice accentuează rolul avut de instituțiile non-guvernamentale în furnizarea de competențe organizatorice ce pot fi utilizate și în cadru politic. Într-adevăr, la același nivel de educație, vârstă sau interes în politică, indiferent de gen sau de nivel de rezidență, participarea ca voluntar în asociații și fundații crește șansele de participare politică. De exemplu, un bărbat de 35 de ani din mediul urban cu studii superioare are o probabilitate prezisă să participe de 13% dacă nu este voluntar în asociații și de 21% dacă este voluntar. Un efect similar are loc și în privința participării la proteste. Același tânăr are o probabilitate de a fi participat deja la proteste de 32% dacă nu este voluntar și 42% dacă este voluntar. Creșterea participării într-un domeniu antrenează creșterea participării și în celelalte domenii.

10. **Există diferențe între participanții la proteste mai extreme și cei care participă doar la proteste moderate.** Primii sunt mai puțin educați, dar apreciază că rolul politicii în viața oamenilor este mai important și discută mai des despre politică cu prietenii. Ei sunt mai puțin satisfăcuți de funcționarea instituțiilor politice și mai puțin înclinați spre consens politic. O mai mică parte dintre ei au un nivel de bunăstare peste medie. Totuși, nivelul acestora nu depășește 5%.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

POATE FI CRESCUTĂ PARTICIPAREA ÎN ASOCIAȚII?

Ideea de cultură a participării pune accentul pe similaritățile dintre indivizi la nivel de țară sau regiune și mai puțin pe diferențele dintre ei. Cu toate acestea, unii indivizi sunt mai dispuși să participe decât alții, fie că este vorba de asociații și fundații, campanii electorale, proteste sau alegeri. Dintre toate acestea, încurajarea participării în zona neguvernamentală este obiectivul care ar aduce cele mai multe beneficii societății în ansamblu. Prezentăm în continuare principalele concluzii cu privire la factorii care ar putea crește intenția de participare.

1. **Influența genului, educației și a vârstei este una semnificativă și complexă.** La o primă vedere femeile, tinerii și persoanele cu un nivel mai ridicat de educație sunt mai dispuși decât vârstnicii să participe. Relațiile sunt însă mai complicate. Femeile tinere sunt într-adevăr mai dispuse să participe decât bărbații, dar la vârste înaintate relația se inversează. De asemenea, educația are o influență la vârste mai înaintate (peste jumătate din vârstnicii cu studii superioare au participat sau își doresc să participe, pe când la vârstnicii cu studii primare participarea este neglijabilă și intenția redusă). Printre tineri, însă, intenția de participare este la fel de mare (aproape de 70%), indiferent de nivelul educației. În ceea ce privește participarea efectivă, ea este maximă la persoanele cu studii superioare de vârstă medie (35-50 de ani), în cazul tinerilor intenția fiind de cele mai multe ori nefructificată. Așadar ținta ONG-urilor sunt în primul rând tinerii din orice clasă socială, precum și persoanele de vârstă mijlocie cu un nivel mai ridicat de educație. Nici pensionarii care au un nivel de trai decent nu trebuie excluși drept potențiali participanți. Creșterea procentului de absolvenți de studii superioare nu ar crește imediat potențialul de participare.

2. **Chiar și la aceeași vârstă și nivel de educație, o persoană interesată de probleme publice are o probabilitate mai mare să participe decât una neinteresată.** Consumul de știri în mass-media și accesarea frecventă a internetului întăresc norma participării, chiar dacă efectele în planul comportamentului sunt mai mici.

3. **Deschiderea față de ceilalți și interacțiunile informale au un rol important.** O persoană fără reticiențe în a se întâlni cu persoane de alte etnii, rase, religii sau orientări sexuale are de două ori mai multe șanse să fie dispusă să participe ca voluntar față de o persoană care exclude toate aceste grupuri. În plus, cei care se întâlnesc săptămânal cu prietenii au la rândul lor (în special cei tineri) șanse duble de a fi interesați. Identificarea strict cu localitatea inhibă participarea civică. Maghiarii participă mai des ca voluntari, la fel și cei care au avut contact direct cu alte culturi (de exemplu prin turism sau muncă). Facilitarea de către stat a unei vieți sociale mai bogate și diverse, precum și combaterea mai hotărâtă a discriminărilor ar aduce cu sine și o participare civică mai ridicată.

4. **Locuirea în mediul rural nu determină o intenție mai redusă de participare.** Din contră, la același nivel de vârstă, educație, nivel de toleranță, sociabilitate și interes în probleme publice, un locuitor al mediului rural are cu 20% mai multe șanse de a își dori să participe față de un orășean. Lipsa instituțiilor nonguvernamentale din rural inhibă însă această disponibilitate.

5. **Nivelul bunăstării personale nu influențează participarea**, dacă nu ținem cont de efectul educației. În absența contactelor sociale și a unui nivel ridicat de toleranță și de interes în viața publică, lipsa grijilor financiare nu este suficientă pentru a crește potențialul de participare.

6. **Imaginea organizațiilor nonguvernamentale are un rol important în modelarea participării**. Prăpastia dintre numărul celor dispuși să participe la nivel declarativ și al numărului mult mai mic de participanți poate fi explicată prin lipsa de vizibilitate a ONG-urilor, dar și prin faptul că acestea nu prezintă suficientă încredere. Cei care au încredere în acestea au cu 25% mai multe șanse să își dorească să participe și cu 35% mai multe șanse să participe față de cei lipsiți de încredere. Un alt factor inhibator este sentimentul inutilității acțiunilor comune, credința că cetățenii nu pot schimba nimic la nivel local fără intervenții politice. Cei care cred că au puterea de a schimba au cu 25-30% mai multe șanse să participe sau să își dorească să participe. Campanii de imagine țintite pe creșterea credibilității asociațiilor și fundațiilor și cultivarea sentimentului că schimbarea ar putea avea efect ar putea crește pe termen lung nivelul participării.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Câteva sugestii în domeniul politicilor publice pentru creșterea voluntariatului :

1. Promovarea toleranței ca precursor al oricărui efort participativ comun. Insistarea în campanii pe credibilitatea ONG-urilor și pe puterea acestora de a aduce schimbare socială
2. Accent mai mare pus pe cultura civică în cadrul școlii primare și secundare; posibilitatea ca măcar o zi de școală pe an să fie dedicată activităților voluntare, sub îndrumarea profesorilor; un scurt stagiu de cel puțin o lună, plătit de stat și oferit tinerilor absolvenți de liceu care nu s-au înscris la facultate, în asociații sau fundații locale care oferă servicii sociale.
3. Ținând cont că populația cea mai dispusă să realizeze acțiuni voluntare este cea de vârstă matură cu studii superioare și că aceștia sunt mai puternic încadrat spre piața muncii, o flexibilizare a programului care să permită participarea voluntară sau reducerea normei de muncă într-o zi a săptămânii pentru a permite o astfel de activitate, cel puțin în rândul angajaților la stat ar fi recomandată

Implicarea pensionarilor, în special a celor cu un nivel de trai satisfăcător și cu studii cel puțin medii în activități umanitare sau culturale în cadrul organizațiilor nonguvernamentale

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

ANEXA CONCLUZII. DETALII

1. INDICATORII UTILIZAŢI ÎN INDICII DE PARTICIPARE

A. Participare comunitară

Dim	Indicator	Măsurare la nivel individual	Măsurare la nivel regional
ATITUDINI	PCb_incredere	1 dacă a răspuns pro-încredere la cel puţin 2 din cele 3 afirmaţii, 0 dacă nu	% încr. parţială şi totală din total eşantion (TE)
	PCb_proimplicare	1 dacă este total de acord că oamenii ar trebui să se implice mai mult în comunitate, 0 în rest	% total de acord cu implicarea din TE
ORIENTĂRI	PCb_ajutor	1 dacă apelează la rude SAU vecini pentru ajutor în cel puţin 3 dintre următoarele: probleme de sănătate, juridice, administrative, financiare sau pentru obţinerea unui loc de muncă, 0 în rest	% apelează frecvent la rude şi vecini din TE
	PCb_discuta	1 dacă discuta cu amici, familia sau cunoscuţii despre probleme locale cel puţin de câteva ori pe săptămână, 0 dacă nu	% zilnic + săptămânal
	PCb_membru	1 dacă este membru în cel puţin o asociaţie religioasă, umanitară sau de ec.socială, 0 dacă nu	% din membri total
	PCb_PotentialVoluntar	1 dacă este sau doreşte să fie voluntar în cel puţin o asociaţie religioasă, umanitară sau de ec.socială, 0 dacă nu	% din nonmembri
COMP.	PCb_voluntar	1 dacă este voluntar în cel puţin o asociaţie religioasă, umanitară sau de ec.socială, 0 dacă nu	% din total sunt voluntari
	PCb_colaborare	1 dacă în ultimul an a colaborat cu oamenii din comunitate pentru a realiza ceva în interesul comunităţii, 0 dacă nu	% da

Pond.	Pond. Ind.	Indicatori	NV %col	CTR %col	NE %col	SE %col	S %col	SV %col	V %col	BIF %col	TOT. %col
Atitudini 33%	30%	PCb_incredere	37%	41%	38%	40%	38%	39%	36%	39%	39%
	70%	PCb_proimplicare	46%	52%	53%	47%	48%	49%	50%	53%	50%
Orientări 22%	0%	PCb_ajutor	46%	47%	46%	46%	45%	45%	44%	44%	46%
	30%	PCb_discuta	39%	38%	40%	37%	32%	38%	35%	34%	37%
	30%	PCb_membru	31%	26%	32%	23%	22%	21%	29%	16%	25%
	40%	PCb_PotentialVol.	68%	58%	74%	71%	68%	68%	71%	69%	69%
Comp 45%	80%	PCb_voluntar	26%	20%	22%	15%	13%	12%	18%	9%	17%
	20%	PCb_colaborare	38%	37%	43%	36%	33%	41%	40%	31%	37%

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

B. Participare civică

Dim	Indicator	Măsurare la nivel individual	Măsurare la nivel regional
ATITUDINI	PCg_incredere	1 dacă a răspuns pro-încredere la cel puţin 2 din cele 3 afirmaţii, 0 dacă nu	% încr. parţială şi totală din total eşantion (TE)
	PCg_imprietoni	1 dacă prietenii sunt foarte importanţi, 0 în rest	% prietenii sunt foarte importanţi din TE
	PCg_tolerantа	Câte 0,2 dacă este tolerant cu alte rase, homosexuali, musulmani, evrei, romi, 0 dacă nu este tolerant cu nicăuna; maxim=1	Medie ponderată toleranţă; % toleranţă medie
	PCg_ONG	1 pentru încredere mare şi foarte mare în ONG-uri, 0 în rest	% total de acord cu implicarea din TE
ORIENTĂRI	PCg_ajutor	1 dacă apelează la prieteni sau colegi de la locul de muncă pentru ajutor în cel puţin una din următoarele: probleme de sănătate, juridice, administrative, financiare sau pentru obţinerea unui loc de muncă, 0 în rest	% apelează frecvent la prietenii şi colegi din TE
	PCg_membru	1 dacă este membru în cel puţin un tip de asociaţie deschisă (culturale, civice, ecologice, sportive, profesionale, umanitare), 0 dacă nu	% zilnic + săptămânal
	PCg_PotentialVoluntar	1 dacă doresc să fie voluntari în asociaţii deschise sau sunt deja, 0 dacă nu	% din membri total
COMP	PCg_voluntar	1 dacă sunt voluntari în asociaţii deschise, 0 dacă nu	% din total sunt voluntari

Pond.	Pond. Ind.	Indicatori	NV %col	CTR %col	NE %col	SE %col	S %col	SV %col	V %col	BIF %col	TOT. %col
Atitudini 33%	30%	PCg_incredere	37%	41%	38%	40%	38%	39%	36%	39%	39%
	15%	PCg_imprietoni	30%	34%	31%	33%	34%	35%	34%	41%	34%
	20%	PCg_tolerantа	62%	60%	54%	62%	59%	57%	67%	67%	61%
	35%	PCg_ONG	30%	29%	33%	31%	27%	31%	28%	33%	30%
Orientări 22%	20%	PCg_ajutor	42%	38%	41%	47%	44%	45%	45%	45%	43%
	40%	PCg_membru	19%	21%	19%	18%	14%	16%	17%	18%	18%
	40%	PCg_PotentialVol	69%	63%	75%	76%	72%	71%	72%	74%	72%
Comp 45%	100%	PCg_voluntar	16%	18%	14%	14%	11%	13%	14%	14%	14%

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

C. Participare electorală

Dim	Indicator	Măsurare la nivel individual	Măsurare la nivel regional
ATITUDINI	PE_massmedia	1 dacă se informează zilnic din mass-media despre evenimente politice, 0 dacă nu	% consum media în domeniul politic din TE
	PE_satisfalegeri	1 este satisfăcut sau foarte satisfăcut cu alegerile din România, 0 dacă nu	% ponderat satisfăcuţi de alegeri din TE
	PE_cunoasteCJ	1 dacă cunoaşte regula de alegere a preşedintelui CJ (direct de alegători), 0 dacă oferă un răspuns greşit sau nu cunoaşte răspunsul	% cunoaş. regula de alegere a preşedintelui CJ din TE
	PE_cunoasteresub	1 dacă a declarat că are cunoştinţe satisfăcătoare despre 3 din cele 4 instituţii (primarie, CJ, Guvern, Parlament), 0 în rest	% consideră că au cunoştinţe politice solide din TE
	PE_interes	1 dacă este foarte interesat de viitoarele alegeri parlamentare, 0,5 dacă este moderat interesat, 0 în rest	% ponderat interes în alegeri parlamentare
	PE_sentimente	1 dacă are sentimentul satisfacţiei la ieşirea de la urne , 0,5 dacă are sentimentul datoriei, 0 în rest	% ponderat sentimente pozitive la urne din TE
ORIENTĂRI	PE_ppotentiala	1 dacă este foarte sigur că va participa,0,5 dacă este destul de sigur, 0 în rest	% ponderat potenţial participanţi la viitoarele alegeri parlamentare din TE
	PE_hotarati	1 dacă este hotărât cu cine va vota la alegerile parlamentare, 0 dacă nu este sigur sau nu merge la vot	% hotărâţi în privinţa direcţiei votului la viitoarele alegeri parlamentare din TE
COMP.	PE_recenta	1 dacă a participat la alegerile prezidenţiale din 2009, 0 în rest	% participanţi la alegerile prezidenţiale din 2009 din TE
	PE_trecuta	0 dacă nu a participat la nicun tip de scrutin în trecut,câte 0.2 pentru participarea la alegeri Prezidenţiale, Parlamentare, Locale, Europarlamentare, Referendumuri	% ponderat participare trecută din TE

Pond.	Pond. Ind.	Indicatori	NV %col	CTR %col	NE %col	SE %col	S %col	SV %col	V %col	BIF %col	TOT. %col
Atitudini 33%	10%	PE_massmedia	61%	59%	59%	60%	60%	66%	57%	62%	60%
	30%	PE_satisfalegeri	13%	10%	13%	12%	11%	11%	11%	9%	12%
	10%	PE_cunoasteCJ	36%	35%	41%	44%	47%	42%	39%	35%	40%
	10%	PE_cunoasteresub	27%	28%	27%	26%	24%	28%	24%	24%	26%
	30%	PE_interes	39%	42%	49%	41%	46%	45%	43%	46%	44%
	50%	PE_sentimente	46%	44%	46%	46%	48%	45%	42%	43%	45%
Orientări 22%	50%	PE_ppotentiala	71%	76%	85%	85%	84%	83%	82%	82%	81%
	50%	PE_hotarati	34%	38%	45%	48%	45%	45%	45%	46%	43%
Comp 45%	50%	PE_recenta	76%	78%	78%	79%	78%	79%	75%	73%	77%
	50%	PE_trecuta	66%	68%	70%	70%	68%	70%	65%	62%	68%

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

D. Participare politică

Dim	Indicator	Măsurare la nivel individual	Măsurare la nivel regional
ATITUDINI	PP_impPolitica	1 dacă consideră că politica este foarte importantă sau importantă în viaţa lui, 0 în rest	% politica importantă din TE
	PP_discutilibere	1 dacă se simte liber să discute politică cu oricine sau cu majoritatea oamenilor, 0 în rest	% se simt liberi să discute politică din TE
	PP_tolerantapolitica	1 dacă ar fi de acord să fie vecin cu o persoană cu orientări politice diferite, 0 în rest	% tolerează persoane cu alte opinii politice din TE
	PP_definitiepolitica	1 dacă se defineşte pe axa stânga-dreapta, indiferent de alegere, 0 dacă nu	% se definesc pe axa ideologică din TE
	PP_cunob	1 dacă a dat răspunsuri corecte la cel puţin 3 din cele 4 întrebări, 0 în rest	% au cunoştinţe politice solide din TE
	PP_cunsub	1 dacă a declarat că are cunoştinţe satisfăcătoare despre 3 din cele 4 instituţii (primarie, CJ, Guvern, Parlament), 0 în rest	% consideră că au cunoştinţe politice solide din TE
ORIENTĂRI	PP_discutapolitica	1 dacă discută de obicei politică cu prietenii, 0 în rest	% discută politică cu prietenii din TE
	PP_massmedia	1 dacă se informează zilnic din mass-media despre evenimente politice, 0 dacă nu	% consum media în domeniul politic din TE
	PP_potentialproteste	1 dacă a participat sau este dispus să participe la proteste, 0 în rest	% potenţiali participanţi la mişcări de protest din TE
	PP_potentialpolitic	1 dacă a participat sau este dispus să participe la evenimente politice (mitinguri, campanii electorale) sau să se înscrie în vreun partid, 0 în rest	% potenţiali participanţi la evenimente politice din TE
	PP_competivica	1 dacă consideră că poate influenţa politica locală şi naţională, 0.5 dacă alege doar una dintre ele, 0 pentru niciuna	% ponderat persoane cu competenţă checă (locală şi naţională) din TE
COMP.	PP_proteste	1 dacă a participat în ultimii ani la vreun eveniment de protest, 0 în rest	% participanţi la mişcări de protest din TE
	PP_politic	1 dacă a participat în ultimii ani la vreun eveniment politic, 0 în rest	% participanţi la evenimente politice din TE
	PP_membrupartid	1 dacă este membru de partid, 0 în rest	% membri de partid din TE

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

D. Participare politică

Pond.	Pond. Ind.	Indicatori	NV %col	CTR %col	NE %col	SE %col	S %col	SV %col	V %col	BIF %col	TOT. %col
Atitudini 33%	25%	PP_impPolitica	18%	22%	24%	25%	25%	24%	23%	27%	24%
	25%	PP_discutiilibere	39%	41%	38%	36%	35%	40%	35%	42%	38%
	15%	PP_tolpolitica	78%	78%	73%	76%	78%	77%	80%	84%	78%
	15%	PP_definitiepolitica	53%	52%	57%	52%	51%	55%	53%	60%	54%
	10%	PP_cunob	40%	36%	29%	31%	32%	34%	26%	28%	32%
	10%	PP_cunsub	27%	28%	27%	26%	24%	28%	24%	24%	26%
Orientări 22%	30%	PP_discutapolitica	49%	49%	52%	53%	54%	59%	54%	55%	53%
	10%	PP_massmedia	61%	59%	59%	60%	60%	66%	57%	62%	60%
	15%	PP_potentialproteste	46%	44%	54%	52%	49%	53%	52%	55%	51%
	15%	PP_potentialpolitic	40%	34%	53%	48%	47%	48%	44%	42%	45%
	30%	PP_compcivica	24%	24%	33%	27%	27%	27%	27%	21%	26%
Comp. 45%	50%	PP_proteste	15%	17%	18%	19%	18%	18%	24%	25%	19%
	20%	PP_politic	17%	17%	23%	22%	22%	23%	21%	16%	20%
	30%	PP_membrupartid	7%	8%	7%	8%	8%	9%	8%	3%	7%

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundaţia Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

2. FACTORI CARE INFLUENŢEAZĂ DISPONIBILITATEA DE A PARTICIPA

Cresc şansele ca un individ care nu participă ..... să fie dispus să participe :

...ca voluntar în asociaţii...

cu cât este mai tânăr

cu cât este mai tolerant faţă de alte culturi
dacă are contacte frecvente cu prietenii
cu cât apelează mai des la prieteni pentru ajutor

dacă este femeie
dacă a terminat liceul sau o facultate
dacă îşi defineşte identitatea drept una naţională sau europeană
dacă percepe că există mai multe conflicte în localitatea sa
cu cât are mai multă încredere în instituţii politice
cu cât are mai multă încredere în ONG-uri
dacă urmăreşte zilnic ştiri politice în mass-media
dacă consideră că poate schimba ceva pe plan local

dacă accesează internetul zilnic sau săptămânal

dacă are rude care au fost în străinătate
dacă locuieşte în mediul rural
cu cât are mai puţină încredere în instituţii externe
dacă se defineşte dpdv politic, fie ca om de stânga, fie ca om de dreapta

...la acţiuni de protest...

cu cât este mai tânăr
dacă percepe că există mai multe conflicte în localitatea sa
dacă politica este importantă în viaţa sa
dacă discută frecvent cu prietenii despre chestiuni politice
dacă se defineşte ca fiind un om de stânga
cu cât are mai multă încredere în instituţiile societăţii civile
cu cât are mai puţină încredere în instituţiile politice

dacă este bărbat
cu cât petrece mai mult timp cu prietenii sau colegii
dacă nu este satisfăcut de nivelul democraţiei
dacă este membru de sindicat
dacă doreşte să participe la viitoarele alegeri

dacă este absolvent de liceu
dacă locuieşte în mediul urban
cu cât are mai multe cunoştinţe politice
dacă a participat la evenimente politice în trecut

...la evenimente politice...

cu cât participă mai frecvent ca voluntar în asociaţii
dacă îşi doreşte să voteze la viitoarele alegeri parlamentare

cu cât este mai tânăr
cu cât are un nivel mai scăzut de educaţie
dacă este şomer sau casnică
cu cât apelează mai des la prieteni pentru ajutor
cu cât apelează mai des la prieteni pentru ajutor
dacă discută frecvent cu prietenii despre chestiuni politice
dacă politica este importantă în viaţa sa
dacă se defineşte fie ca om de stânga fie ca om de dreapta
cu cât are mai multă încredere în instituţiile societăţii civile

dacă este bărbat
dacă se consideră sărac
dacă crede că poate influenţa deciziile politice la nivel naţional
dacă este adeptul unui lider hotărât în dauna consensului politic
dacă are încredere în instituţii politice

...la alegeri prin vot...

cu cât are mai multă încredere în instituţiile societăţii civile (ONG-uri, presă, sindicate, partide politice)
cu cât are o experienţă mai bogată de participare în trecut
dacă discută frecvent cu prietenii despre chestiuni politice

cu cât are mai multă încredere în instituţii politice
dacă urmăreşte zilnic ştiri politice în mass-media

dacă este de partea consensului în politică
dacă este satisfăcut de desfăşurarea alegerilor anterioare
dacă defineşte democraţia prin prisma alegerilor
dacă are încredere în instituţii tradiţionale (armata, biserica) sau locale (poliţia, primăria)

cu cât este mai în vârstă
dacă se consideră sărac
dacă consideră că oamenii obişnuiţi pot influenţa deciziile politice locale sau naţionale
dacă defineşte democraţia prin prisma libertăţii de exprimare

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

SURSE BIBLIOGRAFICE CONSULTATE

Almond, G., & Verba, S. (1963). The Civic Culture: Democracy in Five Nations. Princeton, Princeton.

Almond, G., & Verba, S., ed. (1989). The Civic Culture Revisited. London: Sage Publications.

Easton, David, (1961). A Re-Assessment of the Concept of Political Support, în British Journal of Political Science, 5(4), pp. 435-457

Granovetter, Mark (1983). The Strength of Weak Ties: A Network Theory Revisited. Sociological Theory, Vol. 1, (1983), pp. 201-233

Inglehart, R., & Welzel, C. (2010). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge University Press.

Klingemann , Hans-Dieter; Fuchs, Dieter, Zielonka, Jan (2006). *Democracy and Political Culture in* Eastern Europe. London: Routledge

Lin, N., & Erickson, B. H., eds. (2008). Social capital: an international research program. New York: Oxford University press.

UNIUNEA EUROPEANĂ
GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECŢIEI SOCIALE ŞI PERSOANELOR VÂRSTNICE AMPOSDRU
Fondul Social European POSDRU 2007-2013
Instrumente Structurale 2007-2013
Fundația Multimedia

Investeşte în oameni!
Proiect co-finanţat din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Axa prioritară 3 „ Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor"
Domeniul major de intervenţie 3.3 „Dezvoltarea parteneriatelor şi încurajarea iniţiativelor partenerilor sociali şi societăţii civile"
Titlul proiectului: „Iniţiativă pentru societatea civilă"
Contract POSDRU /93/3.3/S/54954
Beneficiar – Fundaţia – "MULTIMEDIA – pentru democraţia locală"

Putnam, Robert (1995). *Bowling Alone: America's Declining Social Capital*, in Journal of Democracy, 6(1)

Uslaner, Eric M (2000). Producing and Consuming Trust ,in Political Science Quarterly, 115(4), pp. 569-590

Voicu, Bogdan (2009). Eastern Europeans and their lower levels of Bridging Social Capital: Between individual and societal determinants. Revisited Draft, available at http://www.iccv.ro/valori/texte/ian2009/Bogdan%20Voicu%20%20Bridging%20Social%20Capital%20in%20CEE.doc

Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). Voice and equality: Civic voluntarism in American politics. Harvard University Press.

Sztompka, P. (2000). Civilizational competence: a prerequisite of post-communist transition. Centre for European Studies. Harvard University. Cambridge.

Voicu, Bogdan (2005). Penuria pseudo-modernă a postcomunismului românesc. București: Expert Projects